

103. заседание

Вторникъ, 23 юний 1925 година

(Отворено отъ подпредседателя д-ръ Б. Вазовъ, въ 15 ч. 40 м.)

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: (Звъни) Отварямъ заседанието.

(Отъ заседанието сж отсъствували следнитѣ народни представители: Алексиевъ Никола, Атанасовъ Никола, Балтовъ Никола, Бояджиевъ Стефанъ, Бояджиевъ Хасанъ, ефенди, Борисовъ Никола, Василевъ Григоръ, Велиновъ Тончо, Влайковъ Тодоръ, Ганчевъ Йорданъ, Георгиевъ Додю, Георгиевъ Кимонъ, Гоговъ Дълчо Тодоровъ, Господиновъ Христо I, Господиновъ Христо II, Гочевъ Стефанъ, Грозевъ Иванъ, Големетовъ Костадинъ, Дановъ Григоръ, Домузчиевъ Василь, Донсузовъ Михайлъ, Думановъ Тончо, Дяковъ д-ръ Цвѣтанъ, Давидовъ д-ръ Халимъ Исакъ, Желѣзковъ Петъръ, Ивановъ Пани, Киселовъ Христо, Ковачевъ Иванъ, Косовски Георги, Кънчевъ Кънчо, Кацковъ Левъ, Мангъръ Димитъръ, Мариновъ Владиславъ, Марковъ Михо, Марулевъ Йосифъ, Милановъ д-ръ Кънчо Милковски Александъръ, Минковъ Атанасъ, Минговъ Петъръ, Михайловъ Христо, Мишайковъ Димитъръ, Мочуровъ Велико, Молчановъ Стойчо, Найденовъ Петко, Недѣлковъ Лачо, Нейчевъ Адамъ, Николовъ Ангелъ, Николовъ Върбанъ, п. Николовъ Маринъ, Новоселски Атанасъ, Панайотовъ Тодоръ, Парасковъ Василь, Пенчевъ Петъръ, Петрини Николай, Петровичъ Петъръ, Петровъ Иванъ, Петровъ Койчо, Пехливановъ Костадинъ Колевъ, Поповъ Георги, Продановъ Господинъ, Пѣевъ Ганчо Велевъ, Сазовъ Николай, Славковъ Христо, Славовъ Йорданъ, Сталийски Александъръ, Стефановъ Величко, Стефановъ Петъръ, Стоилковъ Таско, Сараминевъ Костадинъ, Стойчевъ Иванъ Илиевъ, Хаджиевъ Никола, Харизановъ Иванъ, Чирпанлиевъ д-ръ Никола и Чолаковъ Стефанъ)

Разрешенъ е отпускъ на следнитѣ г. г. народни представители:

- На г. Дълчо Тодоровъ — 4 дни;
- На г. Ангелъ Николовъ — 5 дни;
- На г. Иванъ Ковачевъ — 3 дни;
- На г. Левъ Кацковъ — 4 дни;
- На г. Тодоръ Влайковъ — 10 дни;
- На г. Александъръ Сталийски — 4 дни;
- На г. Миланъ Минковъ — 1 денъ;
- На г. Адамъ Нейчевъ — 4 дни;

Следующитѣ г. г. народни представители, които сж имали повече отъ 20 дни отпускъ, искатъ отпускъ и затова ше трѣбва да питамъ Събранието.

Г. Ангелъ Вълчевъ моли да му се разреши 2 дни отпускъ. Които приематъ да му се разреши исканиятъ отпускъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Г. д-ръ Кънчо Милановъ моли да му се разреши еднодневенъ отпускъ. Които сж съгласни да му се разреши исканиятъ отпускъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Народниятъ представитель г. Петъръ Стефановъ моли да му се разреши 4 дни отпускъ. Които сж съгласни да му се разреши исканиятъ отпускъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Г. Христо Господиновъ II моли да му се разреши 3 дни отпускъ. Които сж съгласни да му се разреши исканиятъ отпускъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Г. Григоръ Дановъ моли да му се разреши 10 дни отпускъ. Които сж съгласни да му се разреши исканиятъ отпускъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Г. Таско Стоилковъ моли да му се разреши 10-дневенъ отпускъ. Прилага медицинско свидетелство, отъ което се вижда, че действително има нужда да се лѣнува. Които сж съгласни да му се разреши исканиятъ отпускъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Съобщавамъ, че сж постъпили следнитѣ проекторешения и законопроекта:

Отъ Министерството на желѣзницитѣ, пошитѣ и телеграфитѣ — проекторешение за продължение срока съ още петъ години, начивая отъ 1 юний 1925 г. до 1 юний 1930 г. застраховането отъ страля на държавата за пълна загуба (perte totale) параходитѣ на Българското търговско паракодно дружество въ Варна;

Отъ Министерството на финанситѣ — законопроектъ за опрощаване начетени суми и освобождаване безъ мито и други данъци, такси и берни на разни материали, внесени презъ време на войнитѣ;

Отъ Министерството на земледѣлнето и държавнитѣ имоти — предложение за разрешаване на Министерството на земледѣлнето и държавнитѣ имоти да задържи и приеме на държавна служба руски подданици специалисти по земледѣлнето, горитѣ и ветеринарната медицина;

Отъ Министерството на финанситѣ — законопроектъ за измѣнение на решението за одобряване указы и постановления на Министерския съветъ, публикувано въ бр. 113/1924 г. на „Държавенъ вестникъ“.

Тѣзи законопроекта и решения ше ви се раздадатъ.

Преди да пристѣпимъ къмъ дневния редъ, г. министърътъ на вътрешнитѣ работи ше отговори на питането на народния представитель г. Петко Търпановъ.

Има думата г. Търпановъ, за да развие питането си.

П. Търпановъ (с. д): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Питането, което отправихъ къмъ г. министра на вътрешнитѣ работи и г. министра на войната, се отнася до деянията на ямболския околийски началникъ и неговия секретаръ, отъ една страна, и до деянията на народния представитель Михо Марковъ, отъ друга. Понеже това питане въ голѣмата си частъ почти е известно на г. г. народнитѣ представители, азъ ше се ограничи само съ нѣколко думи да го развия.

Г. г. народни представители! Отъ нѣколко месеца съ населението въ с. Акъ-бунаръ се разиграваше една непочтена игра отъ страна на горепоменатитѣ. Възпользувани отъ своето служебно и обществено положение, тѣ използваха стѣсненото състояние на населението отъ това село създадено поради разпореждания, които засѣгаха на мѣстна почва това население. Презъ обещание, че съ съдействието на нѣкон отъ г. г. министритѣ ше успѣятъ да отмѣнятъ тѣзи разпореждания, тѣ сж сполучили да взематъ една доста чувствителна сума отъ това население. Понеже отъ обещанието нѣмало резултатъ, а данъктъ ставалъ все по-чувствителенъ за това население, то почна да търси начини и пѣтища, за да открие своята тѣга. Най-сетне нѣколко души отъ това село дойдоха при мене и ми съобщиха всичко това, което е изложено подробно въ моето питане. На нѣколко пѣти азъ направихъ опитъ, даже предупредихъ нѣкои отъ хората на властѣта и оргавитѣ на властѣта, за да взематъ мѣрки да се разкрие това, обаче не можахъ да убѣдя нито единъ отъ селянитѣ да се съгласятъ да разкриятъ тази работа, понеже поради гнета, упражняванъ върху тѣхъ отъ страна на околийския началникъ и главно отъ депутата Михо Марковъ, нито единъ отъ селянитѣ не се съгласи. Най-сетне съ депутата отъ болшинството г. Пехливановъ успѣхме да принудимъ единъ отъ главнитѣ свидетели да заговори. И когато този свидетель почна да разкрива предъ насъ цѣлата история, депутатътъ Михо Марковъ, който бѣше успѣлъ да открие полицейски подучастъкъ въ своето село, за който ше ви кажа какъ се вдигна въ последствието, праща двама свои хора съ открити листове, по примѣра на дружбавитѣ въ миналото, да изискатъ отъ имета този свидетель, Петко Пехливановъ, и да го отведаатъ въ род-

ното село на Михо Марковъ. Обаче този селянинъ, предчувствайки, че го очаква лоша край, вмѣсто да отиде въ общината, отива въ съседното село Карапча въ дома на депутата Коста Пехливановъ. Последниятъ го взема подъ свое покровителство и, следъ като го задържа нѣколко дни, заедно съ други селяни го завежда въ гр. Ямболъ. Азъ заедно съ него отивамъ при началника на гарнизона подполковникъ Калчевъ и му съобщихъ всичко това. Той схвана положението, разбра, че животътъ на този човѣкъ се намира въ опасност, и за да отклони тази опасност, написа една заповѣдъ до кмета на с. Бояджикъ, комуто предава този селянинъ да го пази. И наистина, следъ десетина дни, когато се поуталожи малко, повиканъ въ Ямболъ, този свидетелъ разкри цѣлата работа. За всичко това народниятъ представителъ г. Пехливановъ донесе своевременно на г. министра на вътрешнитѣ работи. И дължа да заявлъ, че веднага следъ това донесение г. министърътъ на вътрешнитѣ работи изпрати анкетаторъ за да анкетира случката на самото мѣсто. Когато анкетаторътъ пристигна въ селото, за да бѣде обезпечена анкетата, началникътъ на гарнизона изпраща единъ поручикъ съ нѣколко души войници. Депутатътъ Михо Марковъ посрещна поручика и почва предъ него да искува началника на гарнизона и да заявява, че ще му смъкне пагонитѣ и ще го уволни. Поручикътъ се връща, донася това на началника на гарнизона и последниятъ, за моментъ възбуденъ, отива за обяснение при Михо Марковъ въ кафенето, което се намира въ центъра на града. Михо Марковъ става и заявява публично предъ всички граждани въ лицето на началника на гарнизона: „Ти си дружбашъ, азъ тебе ще те уволня, ще ти смъкна пагонитѣ“ и пр. и пр. закани. Всички тамъ присъстващи останаха съ впечатлението, че само единъ човѣкъ съ характера, който има подполковникъ Калчевъ, можа да се въздържи за да не отиде по-нататкъ въ разправията си съ този самозабравилъ се човѣкъ. Нѣма да ви разправамъ по-нататкъ за анкетата, която стана, и за впечатлението на гражданитѣ отъ тази случка. защото лично азъ мога да ви кажа, че ако бѣше другъ на мѣстото на Михо Марковъ, напр. нѣкой гражданинъ отъ опозицията или най-малкото човѣкъ безъ убеждение, не знамъ какъ би се отървалъ отъ чл. 7 отъ закона за защита на държавата, когато въ единъ такъвъ моментъ се уронва престижътъ на началника на гарнизона, отъ когото искате безпристрастно да приета законитѣ къмъ всѣки единъ гражданинъ.

По-нататкъ г. министърътъ на вътрешнитѣ работи разпореди да се започне следствие срещу околийския началникъ и неговия секретаръ. За да се попречи на следствието, околийскиятъ началникъ, заедно съ Михо Марковъ, повикватъ четирмата главни свидетели и чрезъ насилие ги заставятъ да подпишатъ една декларация, че всичко, което е изнесено въ печата и донесено до знанието на г. министра на вътрешнитѣ работи, е единъ планъ отъ страна на политическия противникъ на Михо Марковъ. Тази декларация сж дали за печатане въ мѣстния вестникъ. Но когато редакторътъ я поинотва за печатъ, той я поднесълъ на команданта на града, за да я прегледа. Командантътъ на града, подполковникъ Сарафовъ, взема тази декларация и заедно съ едно писмо я препраща на склебия следователъ, като съвременно похвалява подписавшитѣ, които предъ него сж заявили, че декларацията е подписана чрезъ насилие, а на двама съ фалшифицирани подписитѣ.

Следъ като г. следователътъ почна своята работа, отъ различни страни се упражняваше давлание и въ края на крайщата — за което главно се отнася моето питане — този следователъ, който въ едно кратко време успѣ да разкрие нишката на цѣлото престъпление, получи заповѣдъ, преди да е свършилъ следствието, че го мѣстятъ въ гр. Хасково. Главно това ме принуди да направя питането си къмъ г. министра на вътрешнитѣ работи и г. министра на войната, които преди да почне следствието сж се обмислили къмъ прокурора на Ямболския окръженъ съдъ и сж искали да знаятъ, наистина ли следователътъ е билъ характеренъ човѣкъ и би докаралъ съ успѣхъ докрай това следствие. Понееже отъ това разбрахъ, че г. министърътъ на войната и г. министърътъ на вътрешнитѣ работи се интересуватъ и искатъ на всѣка цена следствието да бѣде завършено, азъ искахъ да узная отъ тѣзи г. г. министри: известно ли имъ е, че този следователъ се премѣсти преди завършване на следствието и кой е причината за неговото премѣстване.

Другитѣ пунктове на моето питане нѣма да развивамъ, понеже провинитѣ органи сж отстранени.

Последниятъ пунктъ отъ питането ми с къмъ г. министра на войната, отъ когото искамъ да знамъ, какви мѣрки е вземалъ, за да запази честта на своитѣ подведомствени, която бѣше така уронена отъ депутата Михо Марковъ, а така също и да защити закона.

Това е моето питане.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата г. министърътъ на вътрешнитѣ работи и народното здраве.

Министъръ И. Русевъ: Г. г. народни представители! Както виждате, тукъ нѣма питане, а има повестуване на факти, а следъ това едно скромно срамежливо сядане. И азъ не зная какъвъ отговоръ да дамъ.

Първитѣ сведения до мене за онова, което е станало въ Ямболъ, ми дадохъ народнитѣ представители отъ Демократическия съговоръ г. г. Савовъ и Пехливановъ. Потребени отъ едно неморално деяние на единъ свой другаръ народенъ представителъ, тѣ, въ Министерството на вътрешнитѣ работи, лично при мене разправиха онова, което знаеха. Веднага изпратихъ инспекторъ въ Ямболъ. Инспекторътъ се върна и ми доложи, че сведенията, които сж ми дадени отъ г. г. народнитѣ представители Пехливановъ и Савовъ, сж вѣрни. Тогава азъ въ сѣщия денъ уволнихъ околийския началникъ и пристава, а секретаря, вѣроятно предчувствайки какво ще стане, самъ си е подалъ оставката преди това. Заповѣдахъ на окръжния управителъ да издаде заповѣдъ, че се уволнява и той въ полза на службата. Цѣлата преписка следъ това изпратихъ на прокурора, за да завеле следствие. Г. Търпановъ знае, че азъ по телефона питахъ, дали следователътъ при съда и прокурорътъ сж хора, които не се влияятъ, за да изкаратъ всичко наистина. Управителътъ каза: „Да, такива сж, тѣ ще разкриятъ всичко“ — както и разкриха. Следователътъ, който води следственото дѣло, дошло му е речъ за повишение и е повишенъ за прокуроръ въ Хасково. Обаче, когато министърътъ на правосъдието се научава, че той води това следствено дѣло, заповѣдахъ да си остане тамъ докато свърши това следствено дѣло.

Н. Савовъ (д. ст.): Отъ кого се научава?

Министъръ И. Русевъ: Пакъ отъ Васъ.

Н. Савовъ (д. ст.): Азъ настояхъ да си остане на мѣстото.

Министъръ И. Русевъ: Това по отношение на властта.

По отношение на народния представителъ Михо Марковъ, партията Демократически съговоръ го е изключила отъ своитѣ редове, по поводъ искането на прокурора да се подведе той подъ отговорностъ и поради туй, че въ това искане се намиратъ документи, които свидетелствуватъ, че действително Михо Марковъ е причастенъ въ изнудването на селянитѣ да даватъ рупветъ, за да останатъ въ своето село, да не бѣдатъ изселени като гърци.

Всичко това е известно на г. Търпановъ. Тогава питамъ се, защо той прави това питане? Какво е целтъ съ него? И какво иска още да се направи? Защо бѣха въ вестникитѣ упреци и хвърляне камъ върху властта и върху Демократическия съговоръ? Естествено, всѣки народенъ представителъ изхождайки отъ съзнанието на дълга, да допринесе нѣщо за политическото морализиране на българскитѣ граждани, има право да прави питане, но питането, което г. Търпановъ прави нѣма туй обоснование. Той на вѣрно би били извънредно много доволенъ, ако всички държавни служители биха били похвалени за тая афера, защото тогава действително би могълъ да укори и властта, и партията Демократически съговоръ. Единъ човѣкъ, за да морализира другитѣ, преди всичко трѣбва той да бѣде носителъ на високъ моралъ. Една срѣда, за да морализира друга, сама трѣбва да бѣде посетелка на високъ моралъ и да не държи въ своята срѣда хора, които моралъ нѣматъ.

Вмѣсто Вие да отправяте питане къмъ мене, позволете ми азъ сега да отправя такова питане къмъ Васъ. Спомнямъ си, че г. министъръ-председателътъ — не помня по какъвъ случай — каза тукъ, въ Народното събрание, че единъ изъ вашата срѣда, който се счита за представителъ на вашата партия, за изразителъ на вашитѣ политически идеи и политически моралъ, е обвиненъ, че е получилъ отъ една банка 5.000 л., за да ѝ освободи жилищно помѣщение отъ жилищната комисия презъ дружбашко време. Каза се тогава, че това на нашъ, буржоазенъ езикъ, се нарича „рупветчиѣтъ“.

Г. Пенчевъ (с. д): Вие не му дадохте думата да Ви отговори още тогава.

Министъръ И. Русевъ: Азъ тогава останахъ изненаданъ. Като знамъ, че вашата срѣда постоянно шуми, постоянно апострофира, постоянно уязвява, дето трѣба и дето не трѣба, когато ни отправиха такъвъ укоръ, очаквахъ да направите тукъ, въ Събранието, едва ли не революция, но вие тогава станахте по-тихи отъ водата и по-низки отъ тревата.

Г. Пенчевъ (с. д): Не е вѣрно! Той искаше думата тогава, за да ви отговори.

Ц. Бръшляновъ (д. сг): Отзарана ние изключихме напня; защо не направихте и вие същото съ вашия?

Г. Пенчевъ (с. д): Нѣма рушветъ.

Т. Кожухаровъ (д. сг): А какво има?

Г. Пенчевъ (с. д): Никакъвъ рушветъ нѣма.

Т. Кожухаровъ (д. сг): Твърдите ли, че нѣма рушветъ?

Г. Пенчевъ (с. д): Твърдя го и нека единъ отъ васъ да излъже и да каже, че той е вземалъ рушветъ. Той искаше тогава думата, за да отговори, но вие не му я дадохте.

К. Славовъ (с. д): (Къмъ сговориститѣ) Когато ви зацѣпвава Джидровъ процесъ и получава за това възнаграждение, значи ли, че получава рушветъ? **Г. Чепмеджиевъ** поиска тогава думата, за да ви отговори, но вие не му я дадохте. Каза ви, че това е възнаграждение по граждански процесъ, а вие го наричате рушветъ!

Т. Кожухаровъ (д. сг): Вие хонораръ ли наричате това?

Министъръ И. Русевъ: И до денъ днешенъ вие търпите този човѣкъ въ вашата срѣда, и до денъ днешенъ той изразява вашия моралъ!

К. Славовъ (с. д): Г. министре! Приемате ли анкета?

Г. Пенчевъ (с. д): Вие твърдите ли, че има рушветъ?

А. Цанковъ (с. д): Г. министре! Вие се занимавате съ съдбата на вашия колега. Изглежда че се пишманите за това, че сте подвели подъ отговорностъ този вашъ колега!

Н. Кемилевъ (д. сг): Ние казваме какво правимъ въ този случай, а вие само бръщолевите! Какво правите, знаемъ!

Г. Пенчевъ (с. д): Който твърди, че има рушветъ, нека излъже тукъ да го заяви открито, за да го видимъ и да поеме отговорностъ.

Министъръ И. Русевъ: Поради това, мисля, че най-добре ще направите, ако се помжчите поне отчасти, доколкото силитѣ ви позволяватъ, да подражавате на морала на буржоазията (Ржкопльскания и „Браво“ отъ сговориститѣ), а не да се ръководите отъ основа, което органитѣ на вашата партия, който най-добре изразява идеитѣ на вашата партия, пише. Така, въ вчерашния брой се казваше нѣщо подобно . . . (Възречения отъ социалдемократитѣ) Ще ми позволите ли да говоря?

К. Славовъ (с. д): Позволяваме.

Министъръ И. Русевъ: Недейте шуми сега. Шумътъ ви е ненавремененъ.

Ето какво казва вашата елюкарска газета, която най-хубаво изразява морала на вашата партия: (Четѣ) „Той има скрита скърбъ, че други го превъзхождатъ. И най-голямото му удоволствие е да брули по-достойнитѣ отъ себе си. Завистъ и злоба!“

Отъ това правило се ръководите вие въ всички ваши пицания и въ дѣлата вапа дейностъ. (Ржкопльскания отъ сговориститѣ)

В. Дамяновъ (с. д): Това е чиста партизанщина, която не Ви прилича!

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Петко Търпановъ, за да каже доволенъ ли е отъ отговора на г. министра.

П. Търпановъ (с. д): Азъ съжалявамъ, че г. министърътъ е схваналъ така моето питане. Азъ имамъ достатъченъ политически усетъ, за да не правя стрели срещу една партия отъ единъ такъвъ фактъ, какъвто е този. Нѣколко месеца ние правихме опити да разкриемъ тил деяния на органитѣ на властта и на единъ депутатъ, деяния, които позорятъ властта. Не смѣя да съобща обектитѣ на този скандалъ и да кажа въ подробности всичко онова, което знамъ, защото ще бѣде засегната може-би и страната, защото се засѣга . . .

Отъ сговориститѣ: Известно ни е всичко.

П. Търпановъ (с. д): . . . едно население, което по нация е чуждо на насъ. Отъ всички опити да разкриемъ това престѣпление, азъ дойдохъ до убеждение, че за единъ гражданинъ отъ опозиционна партия, на билъ той и най-голямъятъ и най-добросъвестниятъ, това е абсолютно невъзможно, . . .

И. Тодоровъ (д. сг): Тамъ грѣшите. И на менъ сж говорили по тази работа.

П. Търпановъ (с. д): . . . защото липсва възможностъ да убедите гражданството, че има нарушители на правовия редъ и законностъ отъ страна на органитѣ на властта.

Отъ сговориститѣ: Това сж само фрази.

П. Търпановъ (с. д): Най-сетне, азъ успѣхъ да намѣри на своя страна единъ добродушенъ селянинъ въ лицето на народния представителъ г. Коста Пехливановъ, и нека г. Славовъ не се крие задъ сѣнката на този най-вечъ селянинъ.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Той не е най-вечъ селянинъ, а е народенъ представителъ въ тая Камара.

И. Тодоровъ (д. сг): И на мене съобщихте.

П. Търпановъ (с. д): И на Васъ съобщихъ, г. Илия Тодоровъ, обаче този депутатъ пое ангажментъ да донесе това до знанието на г. министра на вътрешнитѣ работи. Обаче всичката тая мърсотия на единъ депутатъ и на административнитѣ органи се разкри не отъ органитѣ на г. министра на вътрешнитѣ работи или отъ неговитѣ хора, а се разкри отъ органитѣ на военната властъ, отъ поручика да подполковника, които застаха на страната на истината.

Министъръ И. Русевъ: Много тънка интрига.

П. Търпановъ (с. д): Следъ като се направиха всички опити да бѣдатъ спасени Михо Марковъ и органитѣ на административната властъ и не можа да се успѣе, прибѣгна се и до последния опитъ — премѣстването на съдебния следователъ. Но когато получихте телеграма отъ Ямболъ, че не бива да става смѣната на съдебния следователъ, докато не довърши следствието и, когато вече се намѣрихте предъ невъзможността да приложите заповѣдта, вие я оттеглихте и оставихте следователътъ да довърши следствието.

Т. Кожухаровъ (д. сг): Срамота е да се говори това! Това не е вѣрно; то е безчестна инсинуация. Отъ министра до последния депутатъ всички желаехме Михо Марковъ да понесе отговорността за своето дѣло.

П. Търпановъ (с. д): Това е вѣрно.

Т. Кожухаровъ (д. сг): Срамота е така да се говори!

П. Търпановъ (с. д): Вие не можахте да прикриете дѣлата на този човѣкъ, който въ своето село откри полицейски участъкъ и чрезъ него тероризираше пѣлото население наоколо. Трѣбваше гарнизонниятъ началникъ да изпрати войници, за да вдигнатъ участъкътъ отъ това село и да прекъснатъ тормозътъ надъ населението, . . .

Т. Кожухаровъ (д. сг): Околийскиятъ началникъ е уволненъ.

П. Търпановъ (с. д): ... което не можеше повече да търпи този тормозъ.

Т. Кожухаровъ (д. сг): Защо прибягнахте до Коста Пехливановъ?

П. Търпановъ (с. д): Прочее, отъ такъвъ крайно партизански отговоръ на г. министра азъ не мога да бъда доволенъ.

Н. Савовъ (д. сг): Г. председателю! Искамъ думата за лично обяснение.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Имате думата.

Н. Савовъ (д. сг): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Питането на г. Търпановъ идва наистина малко късно.

Н. Славовъ (с. д): Г. председателю! Защо му давате думата.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Понеже г. Търпановъ помисля името на г. Савова и каза, че той се е крилъ задъ сѣнката на г. Пехливанова, г. Савовъ има право да каже нѣколко думи.

Н. Савовъ (д. сг): Моитѣ думи не ще се отнасятъ толкова къмъ г. Търпанова, колкото къмъ Социалдемократическата партия, защото целия морала на тази партия.

Г. Търпановъ казва, че азъ съмъ се скрилъ задъ сѣнката на наивния селянинъ г. Коста Пехливановъ. Г. Търпановъ или се лъже, или, което е по-лошото, не желае да признае истината.

П. Търпановъ (с. д): Искате да Ви кажа, че Вие съ отстранения околийски началникъ и съ неговия секретари се разхождахте съ автомобилъ изъ града, за да тревожите и смущавате населението, та да не дава свободно своитѣ показания? Това ли искате? Сжщиятъ секретаръ на околийския началникъ не Ви ли изпращаше до гарата съ автомобилъ?

Д. Митовъ (д. сг): Не е ли срамътъ да се говори това? На 18 става известна работата на министра, на 20 го уволняватъ. Откъдето Вие сте тръгнали, оттамъ ние се връщаме. Открили сте Америка!

Н. Савовъ (д. сг): Дали само народниятъ представителъ г. Коста Пехливановъ е изпълнилъ своя дългъ на народенъ представителъ и на членъ на Демократическия съговоръ и дали народниятъ представителъ Николай Савовъ не е изпълнилъ свои дългъ — тамъ е въпросътъ. Азъ мога смѣло да заявя, че азъ изпълнихъ своя дългъ. Г. министърътъ ви каза това. Има свидетели, които ще кажатъ, че г. Пехливановъ дойде съ мене при г. министра, защото той знаеше конкретни факти, които трѣбваше да се изнесатъ, а пъкъ азъ поисквахъ отъ г. министра да назначи анкета. Обаче преди това въ единъ разговоръ, който имахъ тукъ въ залата на г. г. министритѣ, съ г. министра, азъ му казахъ въ присѣдствието на г. Михо Марковъ: Г. министре! Г. Марковъ се обвинява отъ наши съграждани въ вземане на подкупъ. Г. министърътъ каза: „Дайте данни“. Като ми отговори така, азъ казахъ на моя другаръ г. Пехливановъ, който има роднински връзки въ селото — да не споменавамъ, защото и г. Търпановъ не направи това — питай своитѣ роднини, научи отъ тѣхъ подробности, за да можемъ да излъземъ предъ г. министра съ конкретни факти. И когато вече имахме тия конкретни факти, на 22 или 23 априлъ ние отидохме при г. министра и поисквахме анкета. Но една или друга причина, ти се забави съ нѣколко дни. Ние бѣхме въ Ямболъ. Понеже анкетата се забави, азъ говорихъ по телефона — ето, тукъ е г. инспекторътъ и той може да засвидетелствува — и поисквахъ отъ г. министра да нареди да се произведе по-скоро анкетата. Нѣщо повече: когато въ града се намираше окръжниятъ управителъ Дончовъ, азъ го заведохъ на гарата да се срещне съ изселванитѣ съ гърци и да събере непосредствено отъ тѣхъ своитѣ сведения. Това, което можахъ да направя като народенъ представителъ, азъ го направихъ; това, което трѣбваше да направя като

гражданинъ — сжщо го направихъ. Г. Пехливановъ, ако бѣ тукъ, и той щѣше да потвърди, че нито едно действие той не е предприелъ безъ мое знание и безъ мой съветъ. Бѣхме въ Ямболъ съ г. Пехливанова, когато се научихме, че сждебниятъ следователъ, политически приятелъ на г. Търпановъ, е премѣстѣтъ. Тогавъ ние казахме на сждебния следователъ, че ще се застъпимъ да остане. Това го направихме не заради него лично — макаръ азъ, поради личнитѣ си връзки съ него, да имамъ основание да се застъпя и за него лично — но за да се тури край веднажъ завинаги на тази работа. Явихме се въ Министерството на правосъдието; г. Вобошевски го нѣмаше, тамъ бѣше г. Митакъ, който имаше много работа и не пускаше никой да влиза при него. Но ние настояхме, казахме, че трѣбва да влѣземъ още сжщия моментъ и ни пуснаха. Предъ г. Митакъ ние заявихме, че ако не може сждебниятъ следователъ г. Хараламбиевъ да остане на мѣстото си, ние настояваме да се остави поне да довърши следствието, което е започналъ. Повече отъ това не можехме да искаме.

К. Пастуховъ (с. д): Знаете ли кой го е премѣстилъ и защо?

Н. Савовъ (д. сг): Премѣстенъ е, понеже е следвало да бѣде повишенъ.

К. Пастуховъ (с. д): Тѣзи фокуси сж правени и другъ пътъ.

Н. Савовъ (с. д): Въ всѣки случай ние настояхме да остане поне да довърши следствието, което е започналъ. Това трѣбваше да се направи, за да може следствието да върви по своя нормаленъ пътъ. Сега азъ бихъ отправилъ една молба къмъ социалдемократитѣ: да запитатъ тѣ себе си, защо по този начинъ и едва сега се поставя това питане?

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Г. министърътъ на земледѣлието ще отговори на питането на народния представителъ г. Петъръ Алековъ.

Има думата г. Алековъ, за да развие питането си.

П. Алековъ (с. д): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Много съжалявамъ, че следъ като чакахъ два и половина месеца да се отговори на моето питане, трѣбва сега да го развивамъ при една такава атмосфера. Все пакъ, обаче, азъ ще изпѣля дълга си дотолкова, доколкото ми е възможно. Дължа да предупредя, че моето питане не преследва никакви партизански цели. Азъ направихъ това питане, за да се намѣри истината, и ако има отговорности, да се понесатъ отъ виновнитѣ. И всѣки опитъ да ми се отговори съ такава диверсия, съ какъвто си послужи преди малко г. министърътъ на вътрешнитѣ работи, ще бѣде парализиранъ отъ мене...

Отъ сговориститѣ: Брей-й-й! (Смѣхъ)

П. Алековъ (с. д): ... по начинъ, който вие, които сега съ смѣте, ще признаете, че е доста ефикасенъ. Защото, когато ние, като народни представители, изпълняваме нашия дългъ и упражняваме своето право, и по единъ съвършено коректенъ начинъ развиваме нашиятъ питання, не може да се хвърлятъ обвинения върху цѣлата наша парламентарна група и да се сочи единъ случай, соненъ единъ пътъ, за който е искано анкета, която, обаче, се отказва, за да може сжщиятъ той случай да служи за диверсия и другъ пътъ.

Н. Кемилевъ (д. сг): Г. председателю! Туй питане ли е?

П. Алековъ (с. д): Моето питане, г. г. народни представители, се отнася до начина, по който Министерството на земледѣлието е раздавало тазгодишната паша на известни лица, които се ползуватъ отъ нея.

Н. Кемилевъ (д. сг): Ако имате кандидати за паша...

Г. Пенчевъ (с. д): Не можемъ се вреди отъ васъ!

П. Алековъ (с. д): Съ заявление отъ 28 октомврий м. г., още когато не е могло и да се мисли за използуване на пашата, г. Гушица, каракачанинъ, и другъ единъ господицъ подаватъ заявления до Министерството на земле-

дѣлнето и държавните имоти, съ които искатъ да имъ се отгъпятъ пасищата въ Баташкия районъ за използване презъ това лѣто. И само нѣколко дни следъ това Министерството на земледѣлието и държавните имоти съ предписания № № 13.173, 13.174 и 13.175 отъ 5 ноември до Якорудския, доспатския, чехловския и баташкия лесничей ги предупредява, че пасищата въ тѣхните лесничества сж вече отдадени отъ горското отдѣление на каракачанитѣ за използване.

Чл. 84 отъ закона за горитѣ казва, че пасищата се даватъ по тарифна цена за нуждитѣ на мѣстното население и само тогава, когато има излишъкъ, може последниятъ да се даде за използване отъ други лица. Въ баташкото землище, споредъ измѣрването отъ 1921 г., има всичко 21.800 декара пасища, а има 4.200 глави едъръ добитъкъ и 4.132 глави овце. Следователно, споредъ нормата, за нуждитѣ на мѣстното население въ Батакъ, трѣбва да му бждатъ предоставени пасища отъ 92.978 декара. Значи, ако трѣбва да се изпълни законътъ за горитѣ, въ баташкото землище нѣма нито единъ декаръ свободно пасище, което да може да се отдаде на други лица, освенъ на мѣстното население.

Когато мѣстното население научава за това разпоредане на министерството, което не е оторизирано отъ закона да дава направо пасищата за използване отъ отдѣлни лица, то протестира и министерството се вижда поставено на тѣсно. Какво прави министерството тогава? Разпоредва до съответния лесничей, щото за сжщитѣ тия пасища въ мѣстноститѣ: „Жълти камъни“, „Биглика“, „Ай-ятакъ“, Сараяръ“, „Гаргалка“, „Сайсуза“, „Малка-Сетка“, „Крива-ръка“, „Кара-Вермжръ“, „Дуанджа“, „Пазаръ-тене“, „Телли-Балканъ“ и „Вашъ-Егрекъ“, да изиска отъ общината да събере сумата отъ мѣстното население и да я внесе. И ние имаме следното положение. Сумата за сжщитѣ тия пасища сж внесли двамата известни каракачани, за които е ходатайствувало бюрото „Кузмановъ & Гуламила“ тукъ въ София, връзкитѣ на което бюро съ каракачанитѣ не знаемъ какви сж, тѣ не ме интересуватъ, но повече ме интересуватъ неговитѣ връзки съ чиновницитѣ отъ Министерството на земледѣлието и общината.

На трето мѣсто следъ туй следватъ разпореданята и на г. главния комисаръ на прехраната, който иска, щото тия пасища да бждатъ използвани за прехраната на населението въ София. И по поводъ на една негова телеграма, адресирана до съответнитѣ окръжни управители — които е много ясна, но която тѣ сж може-би криво разбрали, защото не допушатъ тази да е била мисълта на г. главния комисаръ — мѣстнитѣ команданти разпоредатъ, всичкия добитъкъ на мѣстното население да бжде изнуденъ и подъ страхъ на арестуване кметоветѣ, тия пасища да се предадатъ на онѣзи лица, съ които софийскитѣ комисаръ по прехраната е сключилъ договоръ за използването имъ.

Имаме, г-да, следното положение. Едни и сжщи пасища се даватъ отъ Министерството на земледѣлието на тия двама каракачани, имената на които ви споменахъ, на мѣстната община, която тоже е внесла опредѣлена сума — имамъ преписи отъ самитѣ вносни листове — . . .

А. Станковъ (р): Общината е внесла десетъ пѣти голѣма сума.

П. Алековъ (с. д): . . . и на трето мѣсто на комисарството. И работата дохожда дотамъ, че мѣстното население, което по закона има право да използва тия пасища, трѣбваше на десетина пѣти да праща депутации до София, които да отивалъ въ министерството, да молятъ министра, да молятъ чиновници въ министерството, да молятъ началника на горитѣ, да се чудятъ кому да се оплачатъ, за да може да се тури най-сетне край на тази разпавия.

Г. г. народни представители! Следъ като азъ отправихъ моето питане, ако бѣше ми се отговорили навреме, може-би много отъ тѣзи неприятни работи, които станаха и немалко щѣха да се разразятъ въ сбиване между военни власти, между общински власти, между власитѣ заинтересовани и мѣстното население, нѣмаше да станатъ.

Като излагамъ фактическата страна на въпроса, като изказвамъ моето голѣмо съмнение по отдаването на пасищата още презъ ноември м. г. отъ чиновницитѣ при министерството, респективно отъ горското отдѣление, на каракачанитѣ Гушица и другъ единъ чрезъ посредничеството на комисионерското бюро „Кузмановъ & Гуламила“, имамъ голѣмото подозрение, че тая работа, така

набързо извършена и така мотана въ продължение на месеци, при едно разиграване на населението, не е станала безвъзмездно. Нѣмамъ доказателства за това, но искамъ да се разкрие истината.

И ще бжда веднага задоволенъ, ако г. министърътъ на земледѣлието и държавните имоти декларира, че ще изпрати веднага тази преписка на прокурора, за да я прочу той и да види какъ стои работата. Ако има виновни, които и да сж тѣ, нека понесатъ своята отговорност.

Азъ така поставямъ въпроса и накрай завършвамъ още веднажъ съ протестъ, заедто може, въпрѣки чл. 60 отъ правилника, ще да бждемъ принуждавани за толкова ясни работи да чакаме по два и половина месеци, за да получимъ отговоръ.

В. Дамяновъ (с. д): Г. министърътъ на земледѣлието не бърза. Той и на много други питання още не е отговорилъ.

П. Алековъ (с. д): Забравихъ да кажа — понеже тази диверсия ще се използва — че следъ като се вдигна гюрджията, тогава е станало едно ново измѣрване и е изкарано, че измѣрването отъ 1921 г. не е вѣрно, а въ действителностъ имало много повече пасища. Моето желание е да се анкетира и този фактъ.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата г. министърътъ на земледѣлието и държавните имоти.

Министъръ Я. Молловъ: Г. г. народни представители! Азъ ще започна отъ тамъ, където завърши г. Алековъ.

Г. Алековъ иска да изпрати преписката на прокурора и вѣржи да си получи наказанието. Азъ заявявамъ на г. Алековъ, че въ този моментъ преписката, заедно съ други преписки, се намира у прокурора, и че азъ ще се съчета съ заключенията на съдебната властъ. Азъ, обаче, бихъ желалъ, ако тази съдебна властъ намѣри, че лицата, които се визиратъ, не сж виновни, г. Алековъ да се съчета съ това. Нищо повече не желая отъ Васъ, г. Алековъ, по това.

Азъ и по-рано Ви казахъ, че преписката е пратена на прокурора, но Вие при все това счетохте за нужно да искате отъ мене да Ви заявя, че ще я пратя, макаръ че тя е пратена.

Азъ мога да Ви заявя следното нѣщо, че Баташката община и днесъ, както и миналата година и редъ години подъ редъ, използва онази паша за добитѣка, която използва и миналата година — ни повече, ни по-малко. Обаче Баташката община никога не е пожелала да притежава всичката онази паша, за която тя претендира по стария законъ за горитѣ, а не по закона отъ 1922 г., и тя да я дава подъ наемъ, за да реализира приходъ за общината и за черквата, понеже тия яйлаци сж третираны като обществени. Това е тѣхно право да искатъ, обаче по закона отъ 1922 г. яйлацитѣ сж отчуждени, държавата ги използва и тя прибира наемитѣ отъ тѣзи пасища. И законопроектътъ за горитѣ мина по мое настояване, за да се тури край на това положение, при което Баташката община винаги се е считала ошетенa. Азъ самъ поискахъ онѣзи приходи, които ще се получаватъ отъ общественитѣ яйлаци, да останатъ въ полза на общественитѣ учреждения: училища, манастири и т. н. Слава Богу, това се узакони. Обаче Баташката община утре може да е доволна, но днесъ не е доволна, защото се лиши отъ единъ приходъ, който по-рано е имала — отъ тамъ е недоволството.

Министерството на земледѣлието миналата година презъ м. септември бѣше сезирано съ едно заявление, което азъ препратихъ на юридическата комисия при Министерството на земледѣлието да се види дали може да бжде уважена молбата на тия господа, които искатъ да запазятъ пасищата, които тѣ сж експлоатирали миналата година. Юридическата комисия, въ състава на която влизатъ висши магистрати, даде заключение, че може да се отстъпятъ нѣколко пасища не само въ Батакъ, но и въ Якоруда и другаде.

Вие, г. Алековъ, между прочемъ въ питането си казвате, че държавата щѣла да бжде ошетенa съ милиони. Не знаемъ откъде правите това Ваше заключение, когато тарифната такса, опредѣлена за тази година, е качена отъ 4 на 5 л. за овца и отъ 20 на 25 л. за конь. За добитѣка на мѣстното население се събиратъ тия такси, а за добитѣка на каракачанското население, което прижда,

се събират по закона двойни такси. Това е положението по закона и никой не е ошетен.

Без да излагамъ по-надълго въпроса, понеже, както казахъ, преписката е изпратена въ съда, азъ желая да заключа съ това, което казахъ — че азъ ще се счита съ онова, което съдятъ ще намъри, обаче желая и Вие, г. Алековъ, да се считете съ онова, което съдятъ намъри. Нищо повече отъ това нъма да кажа.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата г. Алековъ да каже доволенъ ли е отъ отговора на г. министра.

П. Алековъ (с. д): Г. г. народни представители! Само тази целъ преследваше моето питане — да може тази преписка да се отнесе до съда и той да си каже думата.

Но, разбира се, азъ считамъ, че щомъ самиятъ г. министъръ е намърилъ достатъчно данни, за да прати преписката на прокурора, това не освобождава отъ задължението и него, щото, извънъ следствието на прокурора и решението на съда, което може да се проточи години, да потърси начини и средства, за да намъри доколко служебни лица отъ неговото министерство сж се провинили и своевременно да освободи службата отъ тѣхъ, за да не бъде излагашъ и другъ пътъ чрезъ подобни действия отъ тѣхна страна.

Все пакъ, дължа да заявя, че декларацията на г. министра, какво той е изпратилъ преписката до прокурора, мене ме задоволява.

Ако азъ посочихъ толкова много приходи по-рано — преди 1922 г. Баташката община е получавала отъ сѣщитѣ тия пасища надъ 1 милионъ лева — и ако сега на двамата души каракачани се даватъ сѣщитѣ тия пасища съ посредничеството на едно комисонерско бюро . . .

Министъръ Я. Молловъ: Вие въ питането си говорите за 1923 г.

П. Алековъ (с. д): . . . имахъ предъ видъ следното — имахъ предъ видъ, че тия двама души сами нѣматъ толкова добитъкъ, за да могатъ да използватъ всичката тази паша и този милионъ, който по-рано е отивалъ въ касата на общината, днесъ да отиде не знамъ на кого въ джоба. Това ми е била мисълта. Смятамъ, обаче, че туй нѣма вече да стане, че работата е взела едно направление, което обезпечава интереситѣ и на мѣстното население, интереситѣ и на обществото, и на държавата, и затуй, общо взето, азъ съмъ доволенъ отъ отговора на г. министра.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата г. министърътъ на земледѣлието и държавнитѣ имоти.

Министъръ Я. Молловъ: Г. Алековъ! Азъ поискахъ отъ Васъ да декларирате, че и Вие ще се считете съ онова, което съдятъ постанови, . . .

П. Алековъ (с. д): Разбира се.

Министъръ Я. Молловъ: . . . т. е. ако съдятъ намъри, азъ лицата сж невиновни, и Вие ще направите декларация, че неправилно сте ги обвинили.

П. Алековъ (с. д): Тъкмо туй Ви казахъ. Но азъ искамъ Вие да се справите съ случая и да не чакате решението на съда, за да се считете съ виновността или невиновността на Вашитѣ чиновници. Вашиятъ дългъ като министъръ е предварително Вие да проверите, и, ако намърите, че има виновни, да освободите канцеларията на министерството отъ тѣхъ, защото могатъ да Ви нанесатъ и други пакости.

Г. Чернококовъ (с. д): Да не чакате да влѣе въ законна сила присъдата, г. министре!

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Г. г. народни представители! Съобщавамъ ви, че е постѣпилъ законопроектъ за даване помощи на пострадалитѣ отъ атенцията на 16 априлѣ 1925 г. въ столичната катедрала „Св. Недѣля“, който ще ви се раздаде.

Пристъпваме къмъ първата точка отъ дневния редъ — трето четене на законопроекта за разпродаване на доставнитѣ отъ държавата храни.

Моля г. докладчика да го прочете.

Докладчикъ Х. Чернавъ (д. сг): (Прочита изцѣло законопроекта, заедно съ поправкитѣ и прибавкитѣ, приети на второ четене)

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Които приематъ законопроекта за разпродаване доставнитѣ отъ държавата храни на трето четене, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

(Вж. приложение № 56, Т. П)

Пристъпваме етъмъ втората точка отъ дневния редъ — трето четене законопроекта за измѣнение и допълнение на закона за подобрене земледѣлското производство и опазване полскитѣ имоти.

Моля г. докладчика да го прочете.

Докладчикъ П. Йоловъ (д. сг): (Прочита изцѣло законопроекта, заедно съ поправкитѣ и прибавкитѣ, приети на второ четене)

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Г. г. народни представители! По тоя законопроектъ има направено следното предложение отъ г. министра на земледѣлието. То се касае за две добавки.

Първата добавка е къмъ § 5. Г. министърътъ предлага къмъ чл. 5 да се прибави следната забележка: (Чете) „Недоброкачествени семена сж ония, които не отговарятъ на установенитѣ въ правилницитѣ и наредбитѣ, надлежно утвърдени отъ Министерството на земледѣлието и държавнитѣ имоти, норми.

„Недоброкачествени изкуствени торове сж ония, които съдържатъ по-малко хранителни вещества отъ установенитѣ въ правилницитѣ и наредбитѣ норми, а сѣщо и такива, които съдържатъ вредни за растенията вещества, изброени въ сѣщитѣ правилници и наредби.

„Недоброкачествени крѣмни средства сж ония, които съдържатъ по-малко отъ установенитѣ въ правилницитѣ и наредбитѣ хранителни вещества, а така сѣщо и ония, които съдържатъ вредни за здравето на домашнитѣ животни вещества.

„Недоброкачествени материали и препарати сж ония, които не отговарятъ на установенитѣ въ правилницитѣ и наредбитѣ норми.

„Вносителитѣ на недоброкачествени семена, изкуствени торове, крѣмни средства, материали и препарати сж длѣжни въ 10-дневенъ срокъ да ги изнесатъ, въ противенъ случай щрвитѣ се унищожаватъ чрезъ смилане за сметка на вносителитѣ, следъ което имъ се повръщатъ, а останалитѣ се конфискуватъ и използватъ отъ държавата.

„Разпространителитѣ на недоброкачествени семена, крѣмни средства, изкуствени торове, материали и препарати се наказватъ съ глоба отъ 2, 40 хиляди лева, като недоброкачественитѣ семена се смилатъ за сметка на разпространителитѣ, следъ което имъ се предаватъ, а останалитѣ недоброкачествени артикули — изкуствени торове, крѣмни средства, материали и препарати — се конфискуватъ и използватъ отъ държавата.“

Има думата г. министърътъ на земледѣлието и държавнитѣ имоти.

Министъръ Я. Молловъ: Г-да! Тази забележка се наложи отъ практиката, която имаме отъ две години, при прилагането на стария законъ. Пльвенската постоянна комисия достави семена отъ люцерна, смѣсени съ кукутъ, и спорътъ, който възникна между търговеца и постоянната комисия, дълго време се разгледаше отъ една специална комисия. Поради това се наложи да се установи по-точно, какво трѣбва да се разбира подъ думитѣ „доброкачествени семена, торове“ и т. н., за да се избегнатъ понататѣшни прережания, които могатъ да усложнятъ самата работа. Тази забележка тъкмо това установява.

Онова, което ще направи впечатление, е, че наказанието за нарушителитѣ е турено въ този членъ, когато наказанията за нарушенията по другитѣ членове сж поставени въ главата за наказанията. Обаче и това наказание може да се прехвърли въ съответната глава за наказанията.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата г. Никола Пждаревъ.

Н. Пждаревъ (д. сг): Г. г. народни представители! Азъ вземахъ думата не да говоря по същество по предложениата забележка, но да подчертая, че и този пътъ ние мо-

жемъ да попаднемъ въ грѣшка при законодателствуването. Когато се желяе да се правятъ добри закони, трѣбва да се законодательствува малко по-спокойно. И азъ се чудя, защо по тоя законопроектъ, който стоа толкова време въ комисията, днесъ, на трето четене, се предлага да се приеме една толкова дълга забележка, която въ момента ние не можемъ да провѣримъ току-така набързо и върху която не можемъ спокойно да се произнесемъ. Тази сутринъ народнитѣ представители имаха възможность и слушай да видятъ, до какви грѣшки може да се дойде, когато къмъ даденъ законопроектъ, допѣлъ на трето четене, се предлагатъ забележки. Думата ми е за алинея трета на чл. 6 отъ закона за търговия съ външни платежни средства. Може-би този случай да не е такъвъ, може въпродъ да е твърде добре проученъ. Обаче народното представителство не законодательствува по довѣрие, а по разбиране и съзнание. Макаръ г. министърътъ да прави това предложение — което ония, които сж запознати съ въпроса, могатъ да го гласуватъ — азъ, обаче, не мога да дамъ гласа си нито за, нито противъ, понеже то е едно предложение, което не е проучено отъ комисията.

Министъръ Я. Молловъ: Азъ нѣмамъ нищо противъ предложената забележка да отиде въ комисията. Тази забележка искамъ да се вмѣне въ закона само за уяснение.

Н. Пждаревъ (д. сг): Толкова време този законопроектъ стоа въ комисията и толкова време тукъ се дебатира; та сега чакъ на трето четене ли се намѣри време да се предлъжи тази забележка?

Министъръ Я. Молловъ: Нищо по-хубаво отъ това желание законопроектътъ да излъзе по-съвършенъ. Нѣмамъ нищо противъ законопроектътъ да отиде въ комисията. Тази забележка се касае само за освѣтление.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Г. г. народни представители! Съгласно правилника, предложения на трето четене могатъ да се гласуватъ или да се направятъ въ комисията, за да бъдатъ докладвани сжщия денъ или въ едно отъ следнитѣ заседания.

Има предложение отъ г. Пждаревъ, съ което е съгласенъ и г. министърътъ, тази забележка да се изпрати въ комисията.

И. Черневъ (з): Въ комисията да се има предъ видъ и следното обстоятелство, което е много важно — че вносътъ на семена отъ странство се затруднява извънредно много, защото не е определено къде и какъ ще се установява качеството на семената; сжщото е и съ изкуственитѣ горове. Моля комисията да има предъ видъ това обстоятелство, за да не отиватъ тии стоки на малазинажъ и да не могатъ да се внасятъ.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Ония господа, които има да направятъ пѣкон бележки, да отидатъ въ комисията и тамъ да ги направятъ.

Който приематъ предложената забележка отъ г. министра да отиде въ комисията и да се докладва въ следущето заседание, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранieto приема.

Има второ предложение отъ г. министра, а именно къмъ § 160, новъ чл. 225, да се прибавятъ въ края на алинея първа думитѣ: „Въ тоя случай секретарь-бирницитѣ се ползватъ съ правата на бирницитѣ-екзекутори“.

Има думата г. министърътъ на земледѣлието и държавнитѣ имоти.

Министъръ Я. Молловъ: Тази добавка е въ връзка съ предложението на г. Домузчиева, по което станаха доста обстояйни разисквания. Съгласенъ съмъ и това мое предложение да отиде въ комисията, която да се занимае съ него и следъ това наново да се докладва тукъ.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Който приематъ и това второ предложение на г. министра да отиде въ комисията, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранieto приема.

Значи отлага, се и гласуването на законопроекта, понеже отива въ комисията.

Пристъпваме къмъ точка трета отъ дневния редъ — второ четене законопроекта за измѣнение забележката къмъ чл. 72 отъ закона за воднитѣ синдикати — продължение разискванията.

Има думата г. Андрея Ляпчевъ.

А. Ляпчевъ (д. сг): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Миналата година приблизително по туя време азъ попаднахъ въ долината на р. Стрема, дето се образуваше воденъ синдикатъ за напояване на тамошното поле, за регулиране на р. Стрема и използване нейнитѣ води. Тогава се явиха предъ мене лица, които се оплакаха и питаха, какво ще стане съ тѣхнитѣ воденици, които се намиратъ на тая рѣка, защото бѣха предизвестени, че при едно евентуално използване водитѣ на тая рѣка, тѣхнитѣ воденици ще трѣбва да се отчуждятъ. Оплакаха ми се, че споредъ закона за воднитѣ синдикати това отчуждаване щѣло да стане така, че тѣмъ нѣма да се плати припадащата се сума, отговаряща на стойността на тѣхнитѣ воденици. По тоя поводъ азъ внесохъ миналата година едно предложение, смисълътъ на което е следниятъ. Споредъ чл. 72 отъ закона за воднитѣ синдикати, въ който членъ се урежда начинътъ, по който ще се отчужди правото върху водата, се създава една специална процедура. Понеже отчуждаванията общо ставатъ по общия законъ за отчуждаванията за обществена полза — законъ, предвиденъ въ нашата конституция — то за да се улесни отчуждаването на всевъзможнитѣ права върху водата и по тоя начинъ да се подпомогне дѣлото на воднитѣ синдикати за използването на водната сила, създаде се специаленъ законъ за воднитѣ синдикати съ една специална процедура на отчуждаване. Въ чл. 72 се постановява: (Чете) „Частнитѣ, училищнитѣ и други мѣста, имоти или правоуползувания, потребни на синдиката, се отчуждаватъ като имоти и правоуползувания отъ обществена полза, съгласно настоящия законъ“ — а не съгласно общия законъ. „Отчуждаването на имотитѣ и правоуползуванията става следъ обявяване обществената полза съ указъ по искане на министра на земледѣлието и държавнитѣ имоти.

„Изплащането на отчужденитѣ имоти и правоуползуванията става отъ синдикалната каса по оценка отъ комисия, назначена отъ министра на земледѣлието и държавнитѣ имоти.

„Протоколътъ на комисията се изпълнява само следъ одобрението му отъ министра на земледѣлието и държавнитѣ имоти. Обжалванията по размѣра и стойността на отчуждаването ставатъ предъ общитѣ граждански съдилища“.

Всичко това е много добре. Къмъ този членъ, обаче, има една забележка: (Чете) „При отчуждаване за държавни или синдикални нужди на воденици, водни инсталации и други постройки за използване водитѣ, правото на ползуване отъ водата не се запаща“.

Първиятъ въпросъ за мене на времето бѣше, и сега е: какво се преследва съ тази забележка? Съ тази забележка се преследва следното. Всички стопани на водната сила, използвана отъ тѣхната воденица, ще се лишатъ отъ правото да получатъ възмездие за водната сила, която тѣ сж използвали за своята воденица, а ще получатъ едно обезщетение само за керемидитѣ, видоветѣ и машинариитѣ и каквото щете друго, но не и за водната сила.

Въпросътъ за водната сила има нужда отъ едно обяснение. До 1904 г. у насъ режимътъ за водитѣ бѣше следниятъ. Всички ония, които можеха да използватъ въ своитѣ си имоти водна сила, използваха я и водитѣ съ течение на времето ставаха тѣхна собственость. Отъ 1904 г. съ новия законъ тогава за собствеността, по примѣра на западнитѣ държави, на първо мѣсто Швейцария, създаде се едно ново положение, което се състои въ следното. Понеже водната сила, обрната въ електрическа енергия, може да бжде пренесена отъ мѣстото, където се добива електрическата енергия, другаде, то на тази сила се даде общественъ характеръ. И у насъ чрезъ тоя законъ, който ви споменахъ — за собствеността — се установи, че отъ 1904 г. каквито права ще се даватъ за използване на водитѣ, които сж обществени — а въ закона специално сж определѣни кои сж обществени или държавни води — такива води винаги ще се повръщатъ на първоначалния стопанинъ, като безстопанствени нѣкога — на държавата. Но всички онѣзи води, използвани отъ нашитѣ воденици или воденички до него моментъ, по реда за придобиване на правото на собственость — нѣма нужда сега азъ ви го приповтарямъ, ще го знаете много по-добре — всичкитѣ тия води се считатъ неотемлима частъ отъ воденицата чии отъ какъвто и да било имотъ на стопанина и като такива, безъ тая забележка, тѣ е трѣбвало съгласно този законъ, съгласно всички закони, съгласно нашия основенъ законъ, тѣ сжщо да подлежатъ на отчу-

ждаване. И, безспорно, ако искаме да поддържаме по-годе понятието за правовъ редъ, за който почитаемиятъ ямболски народенъ представителъ г. Търпановъ ни припомни преди малко, трѣбва този правовъ редъ да го зачетемъ и въ случая.

Това мое предложение миналата година се прие на първо четене и се изпрати въ комисията да се разгледа презъ следната сесия, сир. настоящата.

Г. Чернооковъ (с. д.): Мотивировката бѣше да умре въ комисията.

А. Ляпчевъ (д. ст.): Това вече г. Чернооковъ може да го предскаже, но азъ не. Азъ направихъ предложението да отиде въ комисията и, както виждате, за да оживѣе и да бѣде живо; и азъ ще поддържамъ живота му заради правовия редъ, докато съмъ живъ.

Комисията по Министерството на земледѣлието, където се отнесе този въпросъ, е разгледала това предложение и сега го внася въ Камарата на второ четене съ известния вамъ текстъ. Вече трети пътъ презъ тази сесия се разглежда това предложение на второ четене. Азъ изслушахъ г. г. ораторитѣ отъ разнитѣ групи. Едни отъ ораторитѣ атакуваха предложението въ смисълъ, че споредъ него не се защитава въ пълната смисълъ на думата правото на собствеността, че се нарушава и накърнява постановлението на конституцията, какво собствеността е неприкосновена и че когато е нужно тази собственост да се отчужди, тя трѣбва предварително да се плати и да се плати по нейната действителна стойност, и то по наредбитѣ на единъ общъ законъ и т. н. Други оратори, обаче, направиха приблизително следнитѣ възражения. Едни казаха, че водата е на Бога — на нея собственикъ не може да има. Г-да! Всичко е на Бога — и ние, заедно съ водата и въздуха, сме на Бога. Но безъ да влизамъ въ дефиниции, какъ всичко онова, което е на Бога, когато се ограничи ползуването му, става частна собственост, азъ ще отговоря на всичкитѣ тия въпроса само съ това, че азъ съмъ поддържателъ на разбиранията на нашия основенъ законъ. Тѣхнитѣ теории не мога днесъ отъ тази трибуна да ги обормамъ. Тѣзи теории предполагатъ известни условия, противъ които ние сме се борили, и въ тази Камарата нѣма нужда да злоупотребявамъ съ времето ви, за да ги повтарямъ.

Други казаха, че въпросътъ за собствеността на водата въ единъ държави е регулиранъ, а у насъ не е. Ние, казватъ тѣ, не сме Германия; тамъ — да, има водно право, но ние сме въ България. На тѣхното разбиране, както по въпроса за водата, така и по въпроса за земята, така и за всичко — и за онѣзи славни думи, казани въ Хасково дъне, които гледате тѣзи магазини, тѣ сж ващи — азъ нѣма да отговоря повече и споръ нѣма да вода. Обаче искамъ да се обясня съ ония, които зачитатъ нашия основенъ законъ и които гледишата се въ него — обичамъ да вървамъ — добросъвестно ще си изпълнятъ своята клетва.

Тази забележка къмъ чл. 72 защо е поставена? Казава се, че ако тази забележка не съществува, ще се опропасти цѣлвиятъ законъ за воднитѣ синдикати, че водни синдикати не ще могатъ да се образуватъ, че не ще може нищо да се направи чрезъ тѣхъ, защото тѣ ще бждатъ обременени съ плащане на такива голѣми обезщетения, че работа не ще могатъ да вършатъ. Азъ тѣ също като тѣзи глепода още миналата година пожелахъ да направя справка въ какво се състои въпросътъ за тия обезщетения. И отъ тази справка, резултатитѣ отъ които споменахъ още миналата година, се оказа, че законътъ за воднитѣ синдикати е съпроводенъ съ една държавна програма за регулирането, използването и пр. на всичкитѣ по-главни води у насъ. Тази държавна програма, въ която сж изброени всичкитѣ порѣчия, съставлява неотемнима частъ отъ самия законъ. Въ учреждението, което се занимава съ прилагането както на закона, тѣ също и съ изпълнението на тая програма, ми казаха, че ако се отчуждятъ всичкитѣ воденици и воденички въ ония мѣста, където ще се прилага тази държавна програма — значи по всички рѣки — тѣхната стойностъ въ десетни пари ще бжде 60 милиона лева. Отъ тѣзи 60 милиона лева, казаха ми тѣ, 20 милиона лева съставляватъ стойността на материална: керемиди, тухли, машинария, ако нѣжде има таква и т. н.; останалитѣ 40 милиона лева — говоря съ кръгли числа — сж стойността на онази частъ отъ воденицитѣ, която дава силата имъ — водното право. За него, казаха ми тѣ, ние сме предвидили тази забележка, за да не го плащаме.

Г-да! Тукъ не се иска голѣма философия, за да се разбере, че техницитѣ, за да могатъ по-лесно да изпълнятъ своята задача при атмосферата, въ която се е съставилъ той законопроектъ, сж намѣрили за удобно да откажатъ плащането на две трети отъ собствеността на засегнатитѣ лица. Дори отъ гледище утилитарно азъ се питамъ: 40-тѣ милиона лева, незаплатена собственостъ на засегнатитѣ лица въ цѣла България по всичкитѣ рѣки, тѣзи ли пари ще спратъ прилагането на тая държавна програма?

Х. Баралиевъ (с. д.): Не е вѣрно, че сж 40 милиона лева.

А. Ляпчевъ (д. ст.): Азъ имамъ тѣзи сведения отъ отдѣлението за водитѣ.

Х. Баралиевъ (с. д.): И азъ ги имамъ, и азъ съмъ ходилъ тамъ.

А. Ляпчевъ (д. ст.): Можете да ходите вадете искате. Азъ съмъ взелъ тѣзи сведения отъ отдѣлението за водитѣ.

П. Търпановъ (с. д.): Миналата година оспорвахте, че сж 40 милиона лева.

А. Ляпчевъ (д. ст.): Може да съмъ оспорвалъ. Азъ не мога да помня всѣка минута какво съмъ говорилъ миналата година. Това показва, че вне търсите да спорите, а не търсите истината.

П. Търпановъ (с. д.): Не, но Вие заявихте, че се съмнявате въ тая цифра.

А. Ляпчевъ (д. ст.): Истината е това, което ви казвамъ азъ.

Та, касасе се за 40 милиона лева при прилагането на тази програма въ цѣлата страна. Следователно, и отъ тази утилитарна гледна точка азъ съмтамъ, че ще бжде много и много погрѣшно да се намѣри единъ такъвъ принципъ, какъвто е принципътъ да се обезщетятъ онѣзи, които иматъ известна собственост. И логиката изискваше — както това искаха и онѣзи, които ми се оплакаха — чисто и просто тази забележка да се махне. Тогава какво ще излѣзе? Ще излѣзе следното нѣщо. На всички ония, които иматъ права — думата е за онѣзи, които иматъ права по силата на този законъ и на съществуващитѣ закони въ нашата страна — тѣхнитѣ права ще се зачитатъ. За всички онѣзи, които отпосле по закона отъ 1904 г. сж добили водна сила, понеже законътъ имъ даваше концесия съ право да върнатъ водната сила когато престанатъ да я използватъ, въпросътъ ще се регулира съ този законопроектъ. Много е ясно: махнете забележката и всичко е въ реда си.

Това собствено искатъ и всички ония, които казватъ, че трѣбва строго да се приложи законътъ основенъ. Обаче миналата година, както и сега, въ комисията по Министерството на земледѣлието следваме единъ по-другъ начинъ на разрешение на въпроса. Понеже заварваме едно създатно положение отъ преди нѣколко години и понеже живѣемъ въ времена, когато ценноститѣ бързо сж се промѣнили, ние усвоихме по закона за т. з. с. и по закона за горитѣ, досежно определянето на обезщетението, принципа: да се плати половината отъ действителната стойностъ въ момента на отчуждаването. Този именно принципъ е легналъ и въ това предложение — да се плати половината отъ стойността на водната сила. Основанията, които биха могли да се наведатъ тукъ, споредъ мене, сж по-силни, отколкото при закона за т. з. с. и при закона за горитѣ, за да се плати обезщетението наполовина — повтарямъ, само за права, които сж доказани, но не и въ случай, когато притежателъ на мелница нѣма право за използване на водата като собственостъ.

Защо е възприетъ този принципъ — да се плаща половината отъ стойността? Защото, когато решихаме въпроса за обезщетението при закона за т. з. с. и при закона за горитѣ, ние знаехме, че всички ценности, въ това число и земитѣ и горитѣ, имаха едно повишение въ своята стойностъ. Тѣй че, като казахме, че се плаща половината отъ стойността, въ същностъ ние давахме цѣлото — толкова, колкото бѣше преди войната. Отъ друга страна, по мсто схващане, това разрешение на въпроса удовлетворяваше всички. И азъ, който съмъ убеденъ, че за да има нѣщо заздравено като владение, като право на владение, като собственостъ, го кажете, трѣбва да се плати по редовенъ начинъ, по правовъ редъ да се добие, даже отъ гле-

дицето на синдикатитъ, за да не би единъ денъ тѣ да бждатъ изненадани съ другото. Тѣй че и отъ това гледнище азъ бихъ желалъ синдикатитъ да получатъ едно по-здраво основание на своитъ права, а за да го получатъ, трѣбва да платятъ.

Моето предложение, както е измѣнено отъ комисията, гласи: (Чете)

„Членъ единственъ. Забележката къмъ чл. 72 отъ закона за воднитъ синдикати се измѣня така:

При отчуждаване за държавни или синдикални нужди на воденици, водни инсталации и други постройки за използуване водитъ, правото на използуване отъ водата се заплаща по цена равна на половината отъ пазарната стойностъ при отчуждаването на действително използуваната водна сила.

При отчуждението на водни сили за образуване водни синдикати за добиване електрическа енергия, правото на използуване отъ водата се обезщетява съ безплатна електрическа енергия въ размѣръ на реално използуваната водна сила въ продължение на 15 години.“

Съ други думи, по втората алинея дава се право на собственика не за вѣчни времена, а въ продължение на 15 години, да бжде обезщетенъ съ електрическа енергия, която ще се добива отъ синдиката, срещу онази водна сила, която собственикътъ е добивалъ прѣко и която му се взема. Както виждате, и тукъ, въ втората алинея, както и въ първата алинея, има ограничение — по първата алинея се плаща половината отъ стойността, а по втората алинея се ограничаватъ годинитъ на 15.

Х. Баралиевъ (с. д): Да, но безъ да плати на синдиката нито стотинка за поддържането на инсталацията.

А. Ляпчевъ (д. сг): Ще плати или не, не е важно. Важното е, че има една граница.

Г-да! Мене ми се струва, че предложението, така както е излизало отъ комисията, отговаря и на нашето понятие за правовъ редъ, задоволява и исканията на нашия основенъ законъ, дѣва възможното обезщетение и на прѣко заинтересованитъ лица, поставя и самитъ синдикати на едни по-здрави начала. Колкото до размѣра на обезщетението за цялата страна, азъ ви казахъ колко е. Поотдѣлно за синдикатитъ тоя размѣръ не може да бжде така страшенъ. На най-после тамъ, където ще има да се плаща нѣщо повече при използуването на водитъ, както знаете, по общия законъ за воднитъ синдикати е наредено, че една частъ отъ средствата за разходитъ на синдиката — тя е една трета — се набавятъ отъ държавата. Тѣй че участието на държавата иде на помощъ на тѣзи синдикати.

Съ огледъ на всичко това, азъ смѣтамъ, че това предложение, тѣй както е редактирано отъ комисията по Министерството на земледѣланието, е приемливо и моля г. г. народнитъ представители да го гласуватъ. Още повече моля да се приеме днесъ, когато най-отявленитъ противници на собствеността, г. г. болшевикитъ въ Русия, се откажахъ отъ своята доктрина. Азъ чета, че тѣ вече връщатъ фабрицитъ на собственицитъ подъ разни названия; даватъ концесии на чужденци съ такива права, каквито ние тукъ още не сме сънували; даватъ право на селянитъ да наематъ работници; даватъ право на селянитъ, които иматъ повече имоти, да ги даватъ на исполица и т. н.

Нѣкой отъ социалдемократитъ: Тѣхнитъ шуротии не щемъ.

А. Ляпчевъ (д. сг): Шуротии-нешуротии, това сж факти. — Вие, г-да, обичамъ да вѣрвамъ, не ще се увлѣчете по нѣкакъвъ атакитъ, за да ги прескочите. То не може. Азъ слушахъ вашия другаръ г. Донсузовъ, който онзи денъ при разглеждането на този законопроектъ каза следното: „Социалдемократитъ не желае да посегне на чуждата собственостъ безъ да я обезщети, безъ да я заплати“. Това е разумното. Тѣй правѣха вашитъ хора въ Германия и другаде; и всички така ще правятъ, освенъ българинитъ съ болшевициранъ умъ, където и да е той — при васъ ли, отсамъ ли (Сочи земледѣлцитъ), до мене ли. Това е злото, което трѣбва да очистимъ, а не сж идентъ, разумътъ на свестнитъ хора. Защото, г-да, мене нищо не ме е възмушавало повече, съ огледъ на стопанското развитие на страната, отколзото примѣра, който ние ще дадемъ на бждитъ поколения. Не е страшно, че ще вземете и разграбите имотитъ на едни и ще го оправдаете съ мотива, който се подхвърли тукъ онзи денъ; където има интересъ на

100 души, интереситъ на 5-тѣ, 10-тѣ или 15-тѣ ще се жертвуватъ. Това е мотивъ на траншеитъ, на окопитъ и ние трѣбва да го забравимъ. Този мотивъ казва: загинаха 100 хиляди души, нека загинатъ още 50 хиляди души и да се свърши. По тази логика не може да се работи за бждашето на страната. Бждашето иска примѣри разумни; бждашето поколѣние трѣбва да знае, че трудътъ, че лишенията отъ удоволствия, че спестовността могатъ да оставятъ нѣщо за потомството и за бждашето, че това нѣщо ще има своето предназначение, че то нѣма да се исхаби, нѣма да се разграби. Примѣри за това има и у насъ: когато заставихме селското население чрезъ реквизицията да дава храната си по цена, която нему не понасяше, то почна да не све нивитъ си. Историята съ глада въ Русия сжщо ви е известна. Не можете вие никога отъ никаква гледна точка да създате една социална реформа на здрава основа, ако вие не държите смѣтка за стимула, който кара индивида да се труди да изработва, да пести, да създава. Когато унищожите този стимулъ, вие всичко убивате. Ние се надѣваме, че единъ денъ човѣчеството ще дойде до тази степенъ на алтруизмъ, че ако у нѣкого има страсть да отиде въ Африка да се бори съ тигри, въ всички други да има добродетели. Ще чакаме този денъ. Но него денъ не можемъ да пкартираме въ днешното законодателство; напротивъ, трѣбва да знаемъ законитъ на природата и човѣка и споредъ тѣхъ да нагласяваме живота. А тѣзи закони казватъ: не бива да разхищаваме, не бива да създаваме разбирането, че съ грабежъ се живѣе на този свѣтъ.

Та, г-да, въ името на правовия редъ въ страната и на нейното солидно стопанско развитие, азъ моля да се приеме законопроектътъ както е изработенъ отъ комисията по Министерството на земледѣланието, който законопроектъ е въ духа на нашия основенъ законъ, който законопроектъ примирява, за да можемъ действително полета-лека да крачимъ напредъ. И азъ ще бжда щастливъ, ако ораторитъ, които ще говорятъ следъ мене — а такива има още записани — не забравятъ, че надъ всичко трѣбва да ценимъ, както каза г. Търпановъ преди малко, правовия редъ, безъ който не може.

Г. Чернооковъ (с. д): И дерменджиитъ!

А. Ляпчевъ (д. сг): Заловѣдайте отговоръ: да, и дерменджиитъ; днесъ дерменджиитъ, утре чифлигаритъ, други денъ когото щете, но не бива да казвате, че трѣбва да се жертвува еди-кой си за еди-кой си.

Г. Чернооковъ (с. д): Прави впечатление, че се грижиге много за яйлаамъ и въпшакъ-сайбиитъ и такива голѣми конституционни принципи само за тѣхъ прилагате.

И. Лѣнарски (д. сг): Г. председателю! Понеже говориха повече отъ десетъ души и смѣтамъ, че въпросътъ се достатъчно изясни, прави предложение за прекращение на дебатитъ.

Х. Баралиевъ (с. д): Вие не можете да правите предложение за прекращение на дебатитъ, защото не сте въ реда на записанитъ оратори.

И. Лѣнарски (д. сг): Всѣки народенъ представителъ може отъ мѣстото си да прави такава предложение.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има предложение отъ г. Лѣнарски за прекращение на дебатитъ.

Х. Баралиевъ (с. д): Той не може да прави предложение. Може да го направи онзи ораторъ, който е записанъ по реда си да говори.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Съгласно правилника, всѣки народенъ представителъ може да направи предложение за прекращение на дебатитъ.

Х. Баралиевъ (с. д): Само ако е записанъ въ списъка на ораторитъ и е неговъ редъ да говори.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Може и да не бжде записанъ.

К. Славовъ (с. д): Съ това ще подчертаете, че искате законопроектътъ да мине на всѣка цена.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Не сте правъ, г. Славовъ.

Н. Славовъ (с. д.): Има още двама души записани.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Г. Липчевъ бѣше десетиятъ ораторъ. Следъ него сж записани г. Крумъ Славовъ и г. Петко Търпановъ. Г. Петко Търпановъ, обаче, знае по-добре правилника и не се обажда. Отъ ватата група сж говорили г. Величковъ, г. Донсузовъ и г. Баранчевъ — трима души.

Председателството счита, че предложението на г. Лѣкарски може да се гласува.

Отъ социалдемонстратитѣ: Не може да се гласува.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Които приематъ предложението на г. Лѣкарски да се прекратятъ разискванията по законопроектан, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Отъ социалдемократитѣ: Не може така.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Заседавате вече две години и не знаете разпорежданията на правилника по единъ такъвъ елементаренъ въпросъ.

Н. Славовъ (с. д.): Знаемъ добре правилника.

Х. Христовъ (с. д.): Ами Вие като знаете правилника, защо позволехте на г. Лѣкарски да прави предложение, когато не е вземалъ думата?

Н. Славовъ (с. д.): Това е характерно за такива случаи. Винаги въ такива случаи така се е постъпвало.

Х. Христовъ (с. д.): Какъ може да прави предложение, като не е записанъ?

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Обърнете се къмъ г. Пастухова — той знае правилника и ще Ви каже. Ще пристъпимъ къмъ гласуване на разнитѣ предложения. Има нѣколко предложения за поправки и прибавки къмъ този членъ. Ще докладвамъ предложенията по реда, по който сж постъпили.

Има предложение отъ г. Христо Баевъ, който говори преди малко.

Г. Чернооковъ (с. д.): Той не може да гласува по този въпросъ, защото е дерменджия.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Стига духовности, г. Чернооковъ!

Г. Чернооковъ (с. д.): Той не може да гласува. Неговата група е противъ неговото лично мнение. Той нѣма право да гласува.

Х. Баевъ (з): Г. председателю! Искамъ думата за лично обяснение. Това е скандалъ, най-сетне!

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Нѣмате думата.

Х. Баевъ (з): (Къмъ Г. Чернооковъ) По закона за адвокатитѣ Вие най-много ревахте! Не Ви е срамъ!

Г. Чернооковъ (с. д.): Азъ заявихъ тогава, че пѣма да гласувамъ.

Х. Баевъ (з): Вие сте псевдосоциалистъ, защото когато е въпросъ да защитавате вашето съсловие като адвокатъ, тогава отворихте крокодилски уста, . . .

Г. Чернооковъ (с. д.): Но не съмъ гласувалъ.

Х. Баевъ (з): . . . а когато е въпросъ да се разисква по единъ законъ, който е създаде голѣми обръкотии и който докосва беднотията у насъ, тогава говорите контра. Това е срамота!

Г. Чернооковъ (с. д.): Ти си дерменджия и нѣмаши право да гласуваши.

Х. Баевъ (з): Ще гласувамъ.

Г. Чернооковъ (с. д.): Твоята група ти казва, че отъ личенъ интересъ правишъ туй предложение.

Х. Баевъ (з): Именно затуй искамъ думата за лично обяснение и съжалявамъ, че г. председателстващиятъ не ми дава думата. Но увѣрявамъ Ви, че при третото четене на законопроекта по коремъ ще се повлѣка, но пакъ ще Ви отговоря.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Г. Баевъ прави предложение да се вмѣкнатъ измѣнения въ алинея първа и втора на членъ единствентъ отъ законопроекта.

Той предлага следъ думитѣ „се заплаща“ въ първата алинея да се прибавятъ думитѣ „отъ държавата“, . . .

Г. Чернооковъ (с. д.): За по-сигурно!

Х. Баевъ (з): Не е за по-сигурно, а защото трѣбва да се обезщетятъ хората.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Г. Баевъ! Не прекъсвайте, защото ми прочете да прочета Вашето предложение. — . . . а следъ думитѣ „по цена, равна на“ да се каже „пълната пазарна стойностъ на законно владяната въ момента на отчуждаването водна сила“.

Г. Чернооковъ (с. д.): Съ лихвата!

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Това е по първата алинея.

Г. Чернооковъ (с. д.): Нѣкоя премия на туй отгоре не ще ли?

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Г. Георги Пѣевъ предлага въ алинея първа да стане следната редакция: думитѣ „половината отъ“ да се заличатъ. Значи ще остане такъ: . . . „по цена, равна на пазарната стойностъ“ и т. н. Това горе-долу е еднакво съ по-ранното предложение, само че той не предлага държавата да обезщетява.

Ще положа на гласуване поправкитѣ, които се предлагатъ по първата алинея.

Които приематъ предлаганата отъ г. Баева поправка, а именно, алинея първа да добие следната редакция: „При отчуждаване за държавни или синдикални нужди на воденици, водни инсталации и други постройки за използване на водитѣ, правото на ползуване отъ водата се заплаща отъ държавата по цена, равна на пълната пазарна стойностъ на законно владяната въ момента на отчуждаването водна сила“, моля, да вдигнатъ рѣка. Меншество, Събранието не приема.

Г. Чернооковъ (с. д.): Само авторътъ-дерменджия гласува!

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Г. Чернооковъ! Права Ви бележка. Вие не уважавате Събранието.

Г. Чернооковъ (с. д.): Какво ще уважавамъ! . . .

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Азъ знаа, че Вие искате да минете за единъ веселъ човѣкъ, но трѣбва да бъдете малко по-литературенъ въ Вашитѣ изрази.

Г. Чернооковъ (с. д.): Обектътъ е веселъ — не съмъ азъ веселъ. Хичъ не ми е за веселостъ!

Х. Баевъ (з): Миналата година бѣхте на друго мнение.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Г. Пѣевъ предлага въ първата алинея думитѣ „половината отъ“ да се изхвърлятъ. Които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣка. Меншество, Събранието не приема.

Г. Баевъ предлага втората алинея да добие следната редакция: (Чете) „При отчуждението на водни сили на воденици, водни инсталации и други използвания водитѣ заведения за образуване водни синдикати за добиване електрическа енергия, правото на ползуване отъ водата се обезщетява: а) отъ синдиката съ безплатна на вѣчно ползуване електрическа енергия въ размѣръ на законно владяната въ момента на отчуждението ѝ водна сила и б) отъ държавата — съ най-необходимитѣ парични суми за преустройване двигателитѣ на засегнатото заведение“. Които

приематъ това предложение на г. Баева, моля, да вдигнатъ рѣка. Меншество, Събранието не приема.

Отъ г. Георги Пѣевъ има предложение въ алинея втора думитѣ „15 години“ да се замѣнятъ съ думитѣ „25 години“. Който приематъ тая поправка, моля, да вдигнатъ рѣка. Меншество, Събранието не приема.

Има предложение отъ г. Александъръ Милковски за прибавяне нова алинея, значи алинея трета, къмъ чл. 72, която да гласи: (Чете) „Настоящата забележка има сила и за направенитѣ отчуждения досега по тоя законъ.“

И. Ангеловъ (н. е): Тази алинея би трѣбвало да се гласува следъ гласуването на измѣнението на забележката къмъ чл. 72. Сега да се гласува нѣма смисълъ.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Г. Милковски предлага нова алинея.

И. Ангеловъ (н. е): Най-напредъ трѣбва да се гласува оня текстъ, който се отнася за отчуждаването, а следъ туй да се гласува за станалитѣ вече отчуждения.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Не сте правъ.

К. Славовъ (с. д): Най-напредъ ще гласуваме принципа, а после подробноститѣ.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Вие чухте предложението отъ г. Милковски нова алинея. Тя гласи така: (Чете) „Настоящата забележка има сила и за направенитѣ отчуждения досега по тоя законъ.“

Който приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣка. Меншество, Събранието не приема.

И. Ангеловъ (н. е): Не приема, разбира се, щомъ така се гласува! Трѣбва да се гласува най-напредъ принципъ, а после подробноститѣ.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Който приематъ членъ единственъ отъ законопроекта за измѣнение забележката къмъ чл. 72 отъ закона за воднитѣ свидѣкати, тѣй, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

К. Славовъ (с. д): Меншество е.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Г. Славовъ! Права Ви бележка.

Г-да! Г. министъръ-председателъ моли да пристѣпимъ къмъ разглеждането на точка 13 отъ дневния редъ — първо четене законопроекта за разрешаване на Пловдивската градска община да откупи помѣщенieto на бившата Пловдивска духовна семинария, собственост на Св. Синодъ на българската църква.

Г. Чешмеджиевъ (с. д): Г. председателю! Преди да се мине къмъ следующата точка отъ дневния редъ, искамъ думата.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: По това предложение ли?

Г. Чешмеджиевъ (с. д): Г. г. народни представители! Въпросътъ е за едно лично обяснение.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Нѣмате думата.

В. Дамяновъ (с. д): Изслушайте човѣка.

Г. Чешмеджиевъ (с. д): Минава се на друга точка отъ дневния редъ. Преди туй можете да ми дадете думата.

П. Търпановъ (с. д): Какъ дадохте на г. Николай Славовъ думата за лично обяснение?

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Съблюдавайте реда.

Г. Чешмеджиевъ (с. д): Минава се отъ една точка на дневния редъ на друга и мога да кажа две думи за лично обяснение.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Не мога да Ви дамъ думата.

Г. Пенчевъ (с. д): Той иска думата за лично обяснение, а Вие не му давате да говори. Какъ така?

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Г. Пенчевъ! Седнете на мѣстото си.

Г. Чешмеджиевъ (с. д): За мене никой прокуроръ не е искалъ отъ Народното събрание да ме отстрани.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Г. министъръ-председателъ моли да минемъ къмъ разглеждането на точка 13 отъ дневния редъ — първо четене законопроекта за разрешение на Пловдивската градска община да откупи помѣщенieto на бившата Пловдивска духовна семинария, собственост на Св. Синодъ на българската църква. Който приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема. (Възражения отъ социалдемократитѣ)

Г. Чешмеджиевъ (с. д): Това е позорно!

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Г. Чешмеджиевъ! Права Ви бележка.

Г. Чешмеджиевъ (с. д): За мене никой прокуроръ или следователъ не е искалъ да бѣда отстраненъ отъ Народното събрание, за да ме сравнявате съ единъ Михо Марковъ.

К. Пастуховъ (с. д): Нѣмате право да му отказвате думата. Прореждане на дневния редъ става по решение на Народното събрание.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Чухте, че Събранието рѣши.

Г. Чешмеджиевъ (с. д): Накарайте прокурора да заведе дѣло срещу мене.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: (Звъни)

Г. Чешмеджиевъ (с. д): Като не ми давате думата, това показва, че сте гузни.

К. Славовъ (с. д): Последствията вие ще теглите. Ние най-добросъвестно изпълняваме своя общественъ дългъ и въ Камарата, и вънъ отъ Камарата. Вие провокирате.

Г. Чешмеджиевъ (с. д): Накарайте прокурора да заведе дѣло срещу мене! Вие имате властъ и можете да сторите това.

Х. Баралиевъ (с. д): (Къмъ председателстващия) Вие искате нелоялна опозиция! Недейте създава такава!

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Г. Баралиевъ! Това, което говорите, не е истина. Моля, седнете си на мѣстото!

К. Славовъ (с. д): Това не е дребенъ инцидентъ. Това не е парламентарно.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: (Звъни) Седнете си на мѣстото, г. Славовъ!

Г. Чешмеджиевъ (с. д): Ще се обяснимъ. Ние сме затворили много уста — и твоя уста ще затворимъ. Нѣма да се улашимъ — бѣдете убедени!

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Нѣмате думата сега.

К. Славовъ (с. д): (Възражава нѣщо)

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Г. Славовъ! Права Ви последна бележка.

К. Славовъ (с. д): Можете да ме изключите.

Х. Христовъ (с. д): Чешмеджиевъ иска думата за лично обяснение. Трѣбва да му я дадете.

К. Славовъ (с. д): Ние трѣбва да изпълняваме нашия дългъ. И когато ни изхвърлите отъ тукъ, ще отидемъ вънъ да го изпълняваме.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Г. Славовъ! Успокойте се.

Моля г. секретаря да прочете законопроекта.

Х. Баралиевъ (с. д.): Тръбва да дадете думата на Чешмеджиевъ!

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Не мога да му дам думата сега. Има време за това.

В. Дамяновъ (с. д.): Кога ще му дадете думата? Следъ шесть месеца ли?

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: На края на заседанието.

К. Славовъ (с. д.): (Възравява нѣще)

Отъ сговориститѣ: Стига бе! (Възражения отъ П. Алексовъ и К. Лулчевъ. — Глъчка)

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Г. Славовъ! Ще бъда принуденъ да взема мѣрки срещу Васъ, понеже систематически пречите на Събранието.

К. Славовъ (с. д.): Какво?

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Казвамъ, че сега не мога да дамъ думата на г. Чешмеджиевъ за лично обяснение, а ще му я дамъ на края на заседанието.

Х. Баралиевъ (с. д.): Когато нѣма никой тукъ ли?

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Сега не може.

Х. Баралиевъ (с. д.): Непосредствено, сега трѣбва да му дадете думата.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Моля г. секретаря да прочете законопроекта.

Секретаръ Г. Семерджиевъ (д. ст.): (Прочита изцѣло законопроекта, заедно съ мотивитѣ къмъ него — вж. приложение № 85, Т. I)

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Които приематъ на първо четене законопроекта за разрешение на Пловдивската градска община да откупи помѣщенieto на бившата Пловдивска духовна семинария, собственост на Св. Синодъ на българската църква, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Има думата народниятъ представител г. Александъръ Христовъ.

А. Христовъ (д. ст.): Понеже въпросътъ е спешенъ, предлагамъ законопроекта да мине сега и на второ четене.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Г. Христовъ предлага да минемъ сега къмъ второто четене на законопроекта. Които сж съгласни съ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Моля г. секретаря да прочете законопроекта на второ четене.

Секретаръ Г. Семерджиевъ (д. ст.): (Чете)

„ЗАКОНЪ

за разрешение на Пловдивската градска община да откупи помѣщенieto на бившата Пловдивска духовна семинария, собственост на Св. Синодъ на българската църква.“

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Които приематъ заглавието на законопроекта, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Секретаръ Г. Семерджиевъ (д. ст.): (Чете членъ единственъ — вж. приложение № 85, Т. I)

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Които приематъ членъ единственъ отъ законопроекта, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Пристъпваме къмъ точка 4 отъ дневния редъ — второ четене законопроекта за данѣкъ върху приходитѣ на лицата и дружествата.

Моля г. докладчика да докладва законопроекта.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст.): Г. г. народни представители! Комисията по Министерството на финанситѣ, по съображения, които накратко сж изложени въ писемния докладъ, съедини тритѣ законопроекта, именно законопроекта за данѣкъ върху занятията, законопроекта за данѣкъ върху общия доходъ и законопроекта за данѣкъ на дружествата, въ единъ законпроектъ — за данѣкъ върху приходитѣ на лицата и дружествата. Съ това се прави първата крачка къмъ унифицирането законитѣ по прѣкото облагане. Комисията моли да се приеме този законпроектъ тѣй, както е представенъ. (Чете)

„ЗАКОНЪ“

за данѣкъ върху приходитѣ на лицата и дружествата“.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Които приематъ заглавието на законопроекта, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст.): (Чете)

„Чл. 1. По този законъ се облагатъ:

- а) приходитѣ отъ занятията;
- б) общия доходъ на лицата;
- в) доходитѣ на дружествата.“

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Които приематъ чл. 1, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст.): (Чете)

„ОТДѢЛЪ I

„Данѣкъ върху занятията“.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Които приематъ заглавието на отдѣлъ I, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст.): (Чете)

„Глава I

„Общи положения“.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Които приематъ заглавието на глава I, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст.): (Чете)

„Чл. 2. Всеко лице, български или чуждъ подданикъ, безъ огледъ на мѣстожителството си, подлежи на данѣкъ върху занятията, ако върши въ царството нѣкакъвъ занаятъ, индустрия, търговия или каквато и да било работа, непредвидена въ изключенията въ чл. 4 или добива доходи, сжщо непредвидени въ изключенията въ чл. 4, отъ движими (капитали, цености и пр.) и недвижими имоти.

Съ сжкия данѣкъ се облагатъ събирателнитѣ, командитнитѣ (безъ акции) дружества и дружествата съ ограничена отговорност. Съдружницитѣ на подобни дружества не се облагатъ съ отдѣленъ данѣкъ върху занятието за сжщото занятие“.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Които приематъ чл. 2, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст.): (Чете)

„Чл. 3. Окръжитѣ, общинитѣ, търговско-индустриалнитѣ и земеделѣчески камари, Българската народна банка, Българската земеделѣска банка и Българската централна кооперативна банка, подлежатъ на този данѣкъ само за приходитѣ си отъ покрити недвижими имоти“.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Които приематъ чл. 3, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст.): (Чете)

„Чл. 4. Не подлежатъ на този данѣкъ:

*) За текста на законпроектитѣ, приети на първо четене, вж. приложение № № 31, 32 и 59, Т. I.

- 1) авторитѣ и преводачитѣ на разни книги и съчинения;
- 2) авторитѣ — като издатели на своитѣ съчинения;
- 3) земледѣлцитѣ, градинаритѣ, бостанджитѣ и лозаритѣ за продажбата на произведената имъ, когато тази продажба не се извършва въ дюкяни и постоянни сергии;
- 4) земледѣлцитѣ за приходи отъ земи, подлежащи на поземеленъ данѣкъ;
- 5) производителитѣ на ровово масло и спиртни питиета отъ собствени материали;
- 6) скотовѣдцитѣ за добитѣка, който въдятъ, съ изключение на свинеѣдцитѣ, които иматъ повече отъ 10 свини на възраст надъ 6 месеца;
- 7) чираци, работници и слуги (домашни и въ заведения) съ годишенъ доходъ до 12.000 л. включително;
- 8) духовнитѣ лица, за възнагражденията, които получаватъ отъ треби;
- 9) любителскитѣ театрални трупи;
- 10) лицата, които въ свободното си време работятъ съ надница, като копане лозя, жетва, косидба, беридба на рози и тютюнъ, дърварство и пр. или домашно работятъ предачество, тѣкачество и пр.;
- 11) лицата, които нѣматъ свои собствени или наследствени доходи, а се издържатъ отъ богоугодни и благотворителни учреждения, заведения и лица;
- 12) риболовцитѣ, ловджитѣ и продавачитѣ на тютюневъ издѣлкия на дребно;
- 13) личнитѣ и наследственитѣ пенсии отъ всички влогове;
- 14) помощитѣ отъ взаимнопомагателнитѣ каси;
- 15) представителнитѣ, пѣтнитѣ и дневнитѣ пари на държавнитѣ, окръжни и общински служители; пѣтнитѣ и дневнитѣ пари на служителитѣ въ общественитѣ и частни учреждения до размѣръ не по-голямъ отъ двойния размѣръ плащанъ на държавнитѣ служители;
- 16) дневнитѣ пари на народнитѣ представители, окръжнитѣ и общински съветници, училищнитѣ настоятели, членове на търговскитѣ и земледѣлческитѣ камари;
- 17) заплатитѣ и другитѣ възнаграждения на чуждестраннитѣ дипломатически представители, титулярнитѣ търговски агенти, плащани отъ държавата, която ги е назначила, както и на лицата, ползуващи се съ екстериториалностъ, по международното право, при условие на взаимностъ;
- 18) лихвитѣ отъ влогове въ кооперативни сдружения и пощенскитѣ спестовни каси на лицата, чийто влогове не надминаватъ 20.000 л.;
- 19) приходитѣ на фондоветѣ на благотворителни и културни учреждения, чийто устави сж утвърдени отъ надлежната властъ;
- 20) всички доходи и занятия, освободени отъ данѣкъ по други закони“.

Председателствувашъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Петко Стояновъ.

П. Стояновъ (р): Г. г. народни представители! Чл. 4 отъ законопроекта, който разглеждаме сега на второ четене, представлява доста голямъ интересъ, затова защото въ него сж изброени въ 20 точки — а точка 20, както е формулирана, открива скобата още за много други точки — всички ония занятия и лица, които евентуално ще бждатъ освободени отъ плащане данѣкъ занятие.

На първо мѣсто, азъ искамъ да обърна вашето внимание върху точкитѣ първа и втора, които считамъ за нераздѣлни, и по точка втора искамъ да направя едно предложение, което ще мотивирамъ. Не искамъ да откъсамъ вашето време, но смислитъ на точка първа и втора е единъ и сжщъ. Тамъ се визиратъ авторитѣ на съчинения, а така сжщо и тогава, когато тѣ сами си издаватъ своитѣ собствени съчинения. И затова, ако трѣбва да правимъ изключения въ излагане съдържанието на единъ законопроектъ, за да бжде той правилно тълкуванъ въ последствие като законъ, азъ моля Народното събрание да приеме точка първа въ той видъ: „авторитѣ и преводачитѣ на разни книги и съчинения, и тогава, когато първитѣ авторитѣ, издаватъ своитѣ собствени съчинения“. Затуй защото нѣма нужда, когато се говори за автори, да бждатъ тѣ третираны раздѣлно въ закона въ две качества: тогава, когато тѣ съчиняватъ, и тогава, когато тѣ издаватъ сами своитѣ собствени съчинения.

И. Тодоровъ (д. сг): Тѣй е по-ясно.

П. Стояновъ (р): Излишно е да говоря, че положението на съчинителя у насъ по отношение фискалната властъ

— не само затова, защото такава е била традицията, но и защото така съответствува на справедливостта — трѣбва да бжде привилегировано. У насъ се привилегирова тѣзи, които отглеждатъ добитѣкъ, които отхранватъ свине, които развъждатъ буби, които садятъ овощни дрѣвчета и печелятъ съ това; обаче досега у насъ не е било казано изрично, че ратницитѣ на умствения трудъ, които човъркватъ своя мозъкъ пои нашата бедна обстановка, които искатъ въ това отношение да изпълнятъ едно свое морално задължение — защото сж надарени съ по-голяма способностъ — да дадатъ въ това отношение нѣщо на своя народъ, трѣбва да бждатъ освободени отъ данѣкъ, както за своя трудъ, който полагатъ за написване на своитѣ съчинения, така и тогава, когато тѣ сами издаватъ своитѣ собствени съчинения.

Но азъ искамъ да се прибави къмъ тази категория и другъ единъ видъ занятие. Затуй ще предложа точка втора да се вмѣсти въ точка първа, а въ точка втора да се поставятъ други един ратници, които трѣбва не по-малко да бждатъ поставени въ положението да бждатъ зачитани за своя собственъ трудъ. Това сж ония, които работятъ пакъ изъ областта на интелектуалнитѣ и морални занятия, които сж сжщо така пионери на културата въ нашата страна и които не бива да ги оставимъ да бждатъ третираны тѣй както се третираше напоследъкъ отъ фискалната властъ. Това положение не може да бжде трѣпѣно по-нататѣкъ. Думата ми е за редакторитѣ на списания и вестници. Азъ знаа, че може-би веднага ще ми се възрази, че редакторитѣ на вестници и списания у насъ броятъ измежду си мнозина, които днесъ се радватъ на завидно материално положение пакъ благодарение на своето занятие. Азъ, обаче, бързамъ да се уговоря, че тия, които се визиратъ въ случая и заради които пѣлата категория на редакторитѣ е поставена въ положението на плащане данѣкъ, въ положението на неосвободени отъ данѣкъ, не сж ония, които живѣятъ отъ редакторския си трудъ, а това сж издателитѣ на списания и — което е още по-важно и което трѣбва да се има предъ видъ всекога — това сж издателитѣ на вестници и особено една категория отъ вестници, но не искамъ да се спирамъ подробно на тоя въпросъ.

П. Палиевъ (д. сг): Жълтата преса. И нея ли ще освободите, г. Стояновъ?

П. Стояновъ (р): Именно издателитѣ на жълтата преса сж, които най-много се иматъ предъ видъ и най-много се хвърлятъ въ очи.

П. Палиевъ (д. сг): Издателствата на такива вестници и списания сж търговски предприятия.

П. Стояновъ (р): Това сж предприятия, които се заключаватъ въ издаването на вестници, за увеличаване тиража на които се взематъ всевъзможни мѣрки. И азъ искамъ — легитимното стремление на фискалната властъ е такава — тия хора да бждатъ облагани и да се включатъ въ кръга на данѣкоплатцитѣ. Но тукъ именно трѣбва да се прави една репителна разлика, защото вие не можете да отречете факта, че въ редакциитѣ на тия вестници, всѣто се визиратъ тукъ и които имате предъ видъ, сж и ония, които пишатъ, които пѣлватъ съ съдържание вестницитѣ и които, като ратници на умствения трудъ у насъ, сж мизерно платени. Азъ искамъ да подчертая още по-силно това положение у насъ, когато ще трѣбва да се взематъ предъ видъ редакторитѣ и на политически вестници, които могатъ да не бждатъ строго политическо-партийни, но могатъ да бждатъ вестници, издавани отъ една група общественници, неоформили се въ политическо отношение, съ желание да повдигнатъ културата, да внесатъ едно освежаване на правитѣ у насъ или, най-после, които желаятъ мащитото и книгата да не служатъ предъ всичко за унижаване достойнството на човѣка и за проповѣждане на онава, което навсѣгда е унижавало и ще унижава една нация. ами искатъ да допринесатъ за издигането въ културно и интелектуално отношение на своитѣ сънародници. И въ това отношение вземете предъ видъ и се спрете предъ всичко върху положението на редакторитѣ на голѣмитѣ политически вестници у насъ — всички до единъ тѣ сж хора, поставени въ най-мизерно положение. Азъ бихъ утишълъ още по-нататѣкъ: редакторитѣ пѣкъ на ония вестници и списания, които сж си поставили още по-висока целъ, да повдигнатъ нацията, да се грижатъ за общитѣ национални интереси, да поддържатъ племенната

спойка между разпокъсаното население на страната ни, всичките тия хора сж хора, които сж поставени въ мажоритарно отношение извънредно зле. Заради това не е справедливо, не може да бъде допуснато въ една страна бедна, каквато е нашата, ратниците на умствения труд, въ лицето на редакторите на такива вестници и списания, да бъдат поставени въ положението на данъкоплатци.

Струва ми се, че по-голямата част отъ присъстващите тукъ, ако не непосредствено, то косвено участвуватъ въ редактирането на вестници и списания и знаятъ каква колосална е работата на редакторите, колко трудна е тя въ нашата страна и че е свързана не само съ мизерия, съ липсата на възможност за удовлетворение на най-общитовените материални нужди, но и съ грамадни оторчения. И азъ не мога да не се удивя на това, какъ финансовата власт въ това отношение не може да направи едно разграничение. Тия редактори, г-да, тия хора, които сж по-близки и които сж всекога близки до ония, които сж силни на дена, тѣ не чувствуватъ тая работа; но достатъчно е да настъпни смущение на водата и веднага нуждата хлопа на тѣхната врата. Азъ не искамъ да визирамъ никого, но искамъ да кажа, че тия, които днесъ иматъ възможност да бъдатъ плашани по-добре, тѣ не трѣбва да забравятъ вчерашния денъ, защото той може да се повтори утре.

И затуй азъ пледирамъ, втората точка на чл. 4 да се опразни, съ уговорката, че авторите ще бъдатъ освободени отъ плащането на данѣкъ не само тогава, когато сж автори на съчинения, но и тогава, когато издаватъ свои съчинения, и вмѣсто нея да се впише: „редакторите и сътрудниците на списания и вестници“. И нека г. министърътъ на финансите и г. докладчикътъ на финансовата комисия да предвидятъ една специална точка — да я уговорятъ и ние ще я обсъдимъ — въ която да включатъ и издателите на списания и вестници, които притежаватъ къщи, които разполагатъ съ добро състояние, а може-би притежаватъ и вили въ странство.

Прочее, моео предложение е въ пунктъ първи да се каже: „Преводачите и авторите на разни книги и съчинения, когато последните сж тѣхна собственост“. Точка втора да бъде така: „Редакторите и сътрудниците на вестници и списания“. А въ специална точка — това нека направи г. докладчикътъ, защото той е по-близъкъ до г. министра на финансите и може да знае неговата мисълъ — ако се е имало стремление и желание да се предвидятъ и издателите, нека се предвидятъ и издателите на издания, когато тѣ сж партийни. Азъ вѣрвамъ, че и г. министърътъ и г. докладчикътъ ще бъдатъ съгласни съ това, че издателите на вестници и списания ще трѣбва да подлежатъ на облагане съ данѣкъ на общо основание, съ изключение на онези, които вършатъ туй по обществени мандатъ, поради това, че издаватъ партийно списание или партийенъ весникъ. Тогава ще бъдемъ напълно съгласни.

Искамъ да направя една втора бележка по пунктъ 20.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Какво предлагате по точка първа?

П. Стояновъ (р): Азъ казахъ.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Какъ да стане?

П. Стояновъ (р): Азъ казахъ и Вие трѣбваше да внимавате.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Не мо обвинявайте, че не внимавамъ, Вие не бѣхте ясенъ.

П. Стояновъ (р): Ясенъ бѣхъ. Казахъ, първата точка да бѣде така: „преводачите и авторите на разни книги и съчинения, когато последните сж тѣхна собственост“.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Азъ моля всички предложители да правятъ своите предложения писмено, за да не се обвинява председателството въ невнимание.

П. Стояновъ (р): Искамъ да кажа още няколко думи по поводъ точка 20. Въ нея е казано: „Всички доходи и занятия, освободени отъ данѣкъ по други закони“. Ако съ точка 20 се има предъ видъ да се каже, че приходите отъ занятия, които по специални закони сж освободени отъ плащането на данѣкъ, ще бъдатъ освободени и по този общъ законъ за данѣкъ, то не подлежи на съмнение, тукъ

никакъвъ споръ не може да има. Но тѣй, както е редактирана точка 20, търпи тълкувание и е неясна. Преди всичко азъ ще се спра на израза „всички доходи“.

Азъ съмъ доубѣжда изненаданъ или въ всеки случай оцуденъ отъ това, че текстътъ на законопроекта, представенъ днесъ на второ четене, страда отъ недосъатъци, макаръ че се уговорихме въ комисията, че ще го освободимъ отъ тѣхъ. Терминологията тукъ пакъ не е запазена. Въ заглавието е казано: „законъ за данѣкъ върху приходите на лицата и дружествата“ и веднага въ чл. 1 отъ сѣщия законопроектъ е казано, че се облагатъ „приходите отъ занятията, общия доходъ на лицата и доходите на дружествата“. Или това е законъ за данѣкъ върху приходите — това е едно понятие свършено специално — или това е законъ за облагане доходите. Приходите съ доходите наедно не могатъ да бъдатъ поставени. Когато въ точка 20 е казано „доходи“, очевидно е, че се говори за приходи. Азъ ще ви представя единъ примѣръ. Единъ занаятчия, освенъ занаятието, което упражнява и за което плаща данѣкъ, има лозе, или овощна градина, които сж освободени отъ плащане на данѣкъ, споредъ специалния законъ за насърчение на земледелието за известно количество години. Също така може да се предвиди въ последиствие съ други закони освобождаването отъ данѣкъ на различни видове приходи. Постъпленията, които има данѣкоплатецътъ-занаятчия отъ упражняване на неговия занаятъ е приходъ отъ занаята му; постъпленията, които има той отъ своето лозе, сж приходи отъ неговото лозе; постъпленията, които има отъ овощната си градина, сж приходи отъ неговата овощна градина. Всички приходи, които има единъ човѣкъ, който върши стопанска деятельность — това е теорията и практиката наша и въ другите културни страни — събрани вкупомъ и очистени отъ всички разноси, които сж свойствени на експлоатирането на отдѣлния видъ собственост или трудъ, съставляватъ неговия доходъ. Има единъ доходъ — това е съвкупността на всички приходи. Следователно, когато говоримъ за данѣка върху занятията, ние говоримъ за приходите отъ занятията, и затова погрѣшно е казано въ чл. 1 и 2 — при гласуването имъ не бѣхъ тукъ, за да кажа по този поводъ своите бележки — „доходи“. Също и въ пунктъ 20 на чл. 4 е погрѣшно казано „доходи“. Трѣбва навсекожде да се каже „приходи“. Въ пунктъ 20 е казано още „и занятията“. Г-да! Не се освобождаватъ отъ данѣки занятията, а приходите отъ занятията. Затуй терминологията трѣбва да се поправи и да се каже въ пунктъ 20: „Всички приходи отъ специални занятия, освободени отъ данѣкъ по други закони“. Такъвъ трѣбва да бѣде текстътъ на пунктъ 20.

Тия сж бележитѣ, които искахъ да направя. Ако г. председателя не е схваналъ моите предложения, азъ ще напиша предложенията си, нека само да не ме кара да бързамъ съ написването имъ.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представител г. Асенъ Цанковъ.

А. Цанковъ (с. д): Г. г. народни представители! Азъ вземамъ думата само за да се присъединя къмъ предложението на г. Стоянова, да бъдатъ освободени отъ данѣкъ публицистите, само че азъ ще предложа другъ текстъ. Мисля, че текстътъ, който ще предложа, ще бѣде по-удобенъ и по-кратъкъ. Азъ бихъ предложилъ първата точка на чл. 4 да има следуюция текстъ: „Публицистите, авторите, и преводачите на разни книги и съчинения“. Предлагамъ само да се прибави думата „публицистите“ предъ думата „авторите“. Азъ мисля, че всички ще се съгласятъ, че ако правимъ такава честь на таланта на преводачите, да смѣтаме тѣхния трудъ за много цененъ и заслужаващъ нашето широко покровителство, трѣбва не по-малко честь да укажемъ и на труда на публицистите. Нѣщо повече: азъ мисля, че ние сме задължени къмъ публицистите, къмъ този родъ труженици на литературния трудъ. Ние освобождаваме нашите собствени дневни пари отъ данѣкъ. Е добре, азъ бихъ казалъ, че публицистите сж непосредствени наши сътрудници. Ние имамъ амбицията, това, което говоримъ, било че е умно, било че не е толкова умно, да бѣде разнесено между народа, и публицистите сж първите, които ще го разнесатъ. Отъ друга страна, знае се, какъ е възнаграденъ днесъ тѣхниятъ трудъ. Той е толкова зле възнаграденъ, че едва ли може да понесе и най-малките данѣчни тежести. И по това съображение също така тѣхниятъ трудъ заслужава снова менажирание, което ние съ законопроекта сме ука-

зали. на редица други категории занятия у насъ. Това не е нѣкое занятие, съ което се печели много; напротивъ, сега-засега то е едно отъ най-невъзнаграденитѣ занятия у насъ. Мисля, че тексътъ, който предлагамъ, е задоволителенъ, той е ясенъ и не ще създава трудности при тълкуването.

Относително втората точка, азъ мисля, че добре е тя да се прередактира. Намѣсто да се каже „авторитѣ, като издатели на свои съчинения“, азъ бихъ предпочелъ да се каже „издателитѣ на собствени съчинения“.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): Тѣ могатъ да бъдатъ преводачи, а тѣхъ не освобождаваме отъ данѣкъ завятие.

А. Цанковъ (с. д): Авторитѣ се освобождаватъ по първата точка, но когато нѣкой авторъ издаде . . .

Д-ръ Й. Фаденхехтъ (д. сг): Не се иска да се освободятъ преводачитѣ, които издаватъ своитѣ преводи.

А. Цанковъ (с. д): И сега не се освобождаватъ. Ако речете да освободимъ и тѣхъ, азъ не бихъ се противилъ.

Д-ръ Й. Фаденхехтъ (д. сг): Споредъ Вашата редакция, ще се освобождаватъ и преводачитѣ, които издаватъ своитѣ преводи.

А. Цанковъ (с. д): Азъ казвамъ въ редакцията: „издателитѣ на собствени съчинения“ ние бихме могли да туримъ „и на преведенитѣ отъ тѣхъ съчинения“. Нѣма да се противя на това, съгласенъ съмъ.

Бихъ помолилъ г. Стоянова да не настоява да се каже че се освобождаватъ редакторитѣ, защото това понятие не е строго определено. Може да се представи като редакторъ единъ издатель на вестникъ, който вишо не пише, който, бихъ казалъ, е единъ вестникарски импресарио, който събира сътрудници. Разбира се и този талантъ е твърде цененъ. Азъ мисля, че има такива редактори на вестници, които печелятъ много пари и не заслужаватъ това менажиране. Ние не указваме съдействието им на вестникарското предприемачество, ами на литературния трудъ. Азъ зная, че има публицисти, които, за съжаление, контрабандиратъ много лоша стока на пазара, и ако бихме могли да намѣтимъ средствъ да се отградимъ отъ тѣхъ, да го направимъ. Но понеже трѣбва да облекчимъ добритѣ публицисти, ще облекчимъ по край тѣхъ и лошитѣ публицисти. Ако се употреби думата „редактори“, има по-голямъ рискъ, че тѣмо такива контрабандисти на лоша стока въ тази областъ ще получатъ едно покровителство, което тѣ не заслужаватъ. Азъ мога да ви посоча редактори, които въ сжшностъ не могатъ нито единъ редъ да напишатъ, но фигуриратъ като редактори. Тѣ даже могатъ утре да поставятъ върху вестника: „главенъ редакторъ еди-кой-си“, „директоръ на вестника еди-кой-си“, а въ сжшностъ това свъ единъ хора неграмотни, предприемачи, които изкарватъ много пари и които, мисля, г. Стояновъ нѣма да иска да менажира. Азъ съмъ написалъ моитѣ предложения. Тѣ сж много скоумни. Вѣрвамъ, че и г. докладчикътъ нѣма да има нищо противъ тѣхъ и ние ще се съгласиме да ги приемете.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Петко Дичевъ.

П. Дичевъ (д): Г. г. народни представители! Взехъ думата, за да направя два бележки по пунктове трети и шести отъ разглеждания чл. 4.

Споредъ пунктъ трети, не подлежатъ на този данѣкъ земеделѣшитѣ, градинаритѣ, бостанджитѣ и лозаритѣ за продажбата на произведенята имъ, когато тази продажба не се извършва въ дюкянъ или постоянна сергия, т. е. когато се продава въ самото стопанство или отъ кола. Но когато тѣ иматъ дюкянъ или сергия, трѣбва да плащатъ този данѣкъ.

А. Буровъ (д. сг): Това е търговия.

П. Дичевъ (д): Това не е търговия. Тука има едно малко недоразумение и то трѣбва да се уясни. Производителитѣ на зеленчуци не могатъ да чакатъ купувачитѣ да дойдатъ да купятъ продуктитѣ отъ градината и затова градинаритѣ постѣжно, или по двама, по трима наематъ една сергия за презъ сезона на зеленчуцитѣ,

не за да правятъ търговия, а за да продаватъ собствени си произведения. Би било търговия това, ако тѣ прекупуватъ зеленчуци отъ други съ цель да реализиратъ печалби. Ето защо, азъ предлагамъ пунктъ трети на чл. 4 да добие следната редакция: (Чете) „Земеделѣшитѣ, градинаритѣ, бостанджитѣ и лозаритѣ за продажба на произведения отъ тѣхнитѣ собствени стопанства“. По какъвъ начинъ ще продаватъ тѣ своитѣ произведения, дали на мѣстото, където ги добиватъ, или ще ги занесатъ въ града и въ дюкянъ ще ги продаватъ, не е важно. Тѣ плащатъ други такел, но данѣкъ върху занятията не би трѣбвало да плащатъ.

Споредъ пунктъ шести на чл. 4, освобождаватъ се отъ данѣкъ занятияте скотовѣднитѣ за добитѣка, който въдятъ, съ изключение на свинеѣднитѣ, които иматъ повече отъ десетъ свини на възраст надъ шесть месеца. Г-да! Този пунктъ е съвсемъ излишенъ. Съ него само ще се предизвикатъ хората въ селата. Трѣбва да се видоизмени този пунктъ още повече затова, защото въ развитието на селското стопанство — това толковъ пакъ се е говорило — добитѣкътъ представлява единъ етапъ, едно преминаване по-нагоре. На много мѣста свинеѣдството е вече единъ голѣмъ клонъ отъ стопанството и ние не би трѣбвало да го спъваме, като облагаме съ данѣкъ занятияте тѣзи стопани, които иматъ повече отъ десетъ свини на възраст надъ шесть месеца. Затова азъ предлагамъ пунктъ шести на чл. 4 да има следната редакция: (Чете) „Скотовѣднитѣ за добитѣка, който въдятъ въ собственитѣ си стопанства“. Това не е добитѣкъ, който се прекупува, за да се препродава и да се прави търговия съ него.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Георги Пенчевъ.

Г. Пенчевъ (с. д): Съ този членъ се освобождаватъ отъ данѣкъ разни приходи. Азъ бихъ предложилъ да се освободятъ отъ този данѣкъ и дивидентитѣ, които раздаватъ кооперациитѣ за задружно продаване, за задружна покупка и за консомания.

Ако десетъ души които влизатъ въ една кооперация, продадатъ житото си чрезъ кооперацията, печалбата на кооперацията, която се разпредѣля между тѣхъ въ видъ на дивиденти, се облага; а ако азъ продамъ отдѣлно, не се облагамъ. Ако азъ купя направо вълглицата, нѣма да бъда обложенъ съ нищо, но ако ги купи кооперация и следъ това тя разпредѣля печалбата отъ вълглицата въ видъ на дивиденти, ще се облагатъ дивидентитѣ. Дивидентитѣ, които раздаватъ такива кооперации не бива да се облагатъ още и за това, защото кооперациитѣ могатъ да увеличатъ или намалятъ ценитѣ на продукцитѣ които купуватъ или продаватъ и да не даватъ никакви дивиденти за консумирания купени или продадени продукти. Затуй азъ правя предложение, дивидентитѣ, които се разпредѣлятъ между членоветѣ на кооперациитѣ пропорционално на консумираниятѣ, купенитѣ или продаденитѣ продукти, да не се облагатъ.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): Г. г. народни представители! Първото предложение на г. Стояновъ се отнасяше до сливането на пунктъ първи и втори. Това е една поправка чисто стилистична. Първоначалниятъ текстъ на комисията бѣше точно такъвъ, какъвто предлагамъ сега г. Стояновъ, но за по-голямъ яснотъ го раздѣлихме на два пункта. Сгѣтамъ, че редакцията както е въ проекта, е по-ясна. Азъ бихъ молилъ да се приеме така, както се предлага отъ комисията.

Г. Стояновъ предлага да се освобождаватъ отъ данѣкъ редакторитѣ и сътрудницитѣ на списания и вестници, а г. Асенъ Панковъ предлага да се освобождаватъ публициститѣ. Въ комисията се занимахме съ този въпросъ. Поставихме по-широкото понятие „журналисти“, но следъ обстойно обсъждане — излишно е да повтарямъ всички съображения на комисията — решихме че не могатъ да бъдатъ освобождавани. Самъ г. Асенъ Панковъ поддържа че не могатъ да бъдатъ освободени редакторитѣ на вестници и списания.

Г. Стояновъ предлага въ пунктъ 20, вмѣсто „доходи“, да се каже „приходи“. Понравката е въ духа на терминологията на законопроекта и азъ моля да се възприеме, обаче нека остане думата „занятия“, защото съ този законъ ние облагаме приходи отъ капитални и отъ занятия.

П. Стояновъ (р): Щомъ е приходъ, той е отъ занаятъ.
Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): Съгласенъ съмъ въпречемъ да се замѣни само думата „доходи“ съ думата „приходи“.

Г. Дичевъ предлага въ пунктъ трети на чл. 4 да се каже, че се освобождаватъ отъ данъкъ върху занятието земледѣлцигѣ, градинаригѣ, бостанджиигѣ и лозаригѣ, които продаватъ собственигѣ си произведения на сергия или въ дюкянъ. Съ това негово предложение азъ не съмъ съгласенъ. Въ визирания случай земледѣлецътъ комбинира земледѣлнето си съ търговия.

П. Дичевъ (д): Това не е търговия — продаватъ се произведения отъ собствени трудъ. Търговия е да купи, за да го препродамъ.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): Щомъ върши продажба въ дюкянъ или сергия, имаме комбиниране на земледѣлие съ търговия и затова азъ съмътамъ, че трѣбва да се обложи за упражняваното занятие търговия.

П. Дичевъ (д): Ама не може да се нарича това търговия.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): Г. Дичевъ предлага още, пунктъ шести да се прередактира така: „Скотовъдцигѣ за добитъка, които въдятъ въ собственигѣ си стопанства“. Значи той предлага да се освободятъ свиневъдцигѣ, които иматъ повече отъ 10 свини на възраст надъ 6 месеци. Г-да! Ние вече имаме едни положения, които съществуватъ и които не отбѣняваме. Днесъ облагоуваме приходигѣ отъ козитѣ и овцетѣ съ данъкъ бегликъ. Колкото до свиневъдството, то у насъ е облагано още отъ 1885 г. Ако речемъ днесъ да освобождаваме нови категории добитъкъ отъ данъкъ когато други облагаме, ще извършимъ една неправда. За да бъдемъ логични, приехме положението въ законопроекта.

Д-ръ Й. Фаденхехтъ (д. сг): Г. докладчикъ! Скулпторигѣ, живописцигѣ, композитигѣ за своигѣ творения ще плащатъ ли данъкъ?

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): Доколкото съ автори ще се освобождаватъ.

С. Костурновъ (р): Но тукъ се казва „съчинения“.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): Това е въпросъ, който въ всѣки конкретенъ случай ще се прецени.

С. Костурновъ (р): Който рисува художествени картини, не създава съчинения. Това е специално творчество.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): Измѣнението, което предлага г. Пенчевъ, се отнася къмъ чл. 17. Тамъ се третира тази материя.

Г. Пенчевъ (с. д): Добре, тамъ ще го предложа.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Г-да! Има нѣколко предложения.

Г. Асенъ Цанковъ предлага въ точка първа на чл. 4 предъ думата „авторигѣ“ да се прибави думата „публициститѣ“. Значи тази точка да стане така: (Чете) „Публициститѣ, авторигѣ и преводачигѣ на разни книги и съчинения“. Които приематъ тази добавка, моля да вдигнатъ рѣка. Мнѣшество, Събранието не приема.

Д-ръ Й. Фаденхехтъ (д. сг): Приема.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Ще повтора гласуването. Които приематъ добавката, която предлага г. Асенъ Цанковъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

А. Буровъ (д. сг): Нѣма болшинство, г. председателю.

Д-ръ Й. Фаденхехтъ (д. сг): (Къмъ А. Буровъ) Г. министрътъ на финанситѣ не оспорва. Ние оспорваме!

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Понеже пакъ се оспорва, ще гласувамъ отново.

Г. Асенъ Цанковъ предлага въ точка първа на чл. 4 предъ думата „авторигѣ“ да се прибави думата „публициститѣ“. Които приематъ тая прибавка, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Г. Петко Стояновъ предлага точка първа на чл. 4 да добие следната редакция: (Чете) „Преводачигѣ на разни книги и авторигѣ на съчинения, даже когато последнигѣ сами ги издаватъ“.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): Редакцията, предлагана отъ г. Петко Стояновъ, е по-неясна.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Затуй казахъ на г. Стояновъ, че не е ясно.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): Раздѣлено това въ два пункта, както предлага комисията, редакцията е поясна.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Въ всѣки случай азъ полагамъ на гласуване предложението на г. Стояновъ. Които го приематъ така, както го прочетохъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнѣшество, Събранието не приема.

Има предложение отъ г. Петко Стояновъ, втората точка на чл. 4 да добие следната редакция: (Чете) „Редакторигѣ и сътрудничигѣ на списания и вестници“, а г. Асенъ Цанковъ предлага тази точка да се прередактира така: (Чете) „Издателигѣ на собствени съчинения“. Понеже това, което предлага г. Стояновъ, ще може да се прибави, следъ като се гласува предложението на г. Асенъ Цанковъ, ако то се приеме, то г. Стояновъ ще позволи да гласувамъ понапредъ предложението на г. Асенъ Цанковъ, което е поправка на предложения текстъ.

П. Стояновъ (р): Азъ правя съвършено ново предложение, нека се гласува то, да се приеме или да се отхвърли.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Да, ще се гласува, но азъ казвамъ, че ще се гласува следъ предложението на г. Цанковъ.

Г. Цанковъ предлага, точка втора на чл. 4, която гласи: „авторигѣ — като издатели на своигѣ съчинения“, да се прередактира така: „издателигѣ на собствени съчинения“. Които приематъ тази поправка, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Г. Петко Стояновъ предлага точка втора на чл. 4 да добие следната редакция: (Чете) „Редакторигѣ и сътрудничигѣ на списания и вестници“. Предложениятъ текстъ отъ точка втора ние го измѣнихме единъ пътъ съ предложението на г. Цанковъ. Настояшето предложение идва още единъ пътъ да измѣни тази точка. Които приематъ предложението на г. Петко Стояновъ точка втора отъ чл. 4 да стане така: „Редакторигѣ и сътрудничигѣ на списания и вестници“, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнѣшество, Събранието не приема.

Има предложение отъ г. Петко Дичевъ, точка трета на чл. 4 да стане така: (Чете) „Земледѣлцигѣ, градинаригѣ, бостанджиигѣ и лозаригѣ за продажба на произведения отъ тѣхнигѣ собствени стопанства“.

Министръ П. Тодоровъ: Това не може да се приеме, защото не може да се контролира.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Които приематъ предложението на г. Петко Дичевъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнѣшество, Събранието не приема.

Отъ г. Дичевъ има предложение, точка шеста да добие следната редакция: (Чете) „Скотовъдцигѣ, за добитъка, който въдятъ въ собственигѣ си стопанства“. Значи, отъ точка шеста се изхвърлятъ думигѣ: (Чете) „съ изключение на свиневъдцигѣ, които иматъ повече отъ десетъ свини на възраст надъ шестъ месеци“.

Министръ П. Тодоровъ: Азъ моля да се приеме текстътъ тѣй, както е.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Г. министрътъ е противъ това предложение на г. Петко Дичевъ.

Които приематъ предложението на г. Дичевъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнѣшество, Събранието не приема.

Има предложение отъ г. Петко Стояновъ, точка 20 да стане така: (Чете) „Всички приходи, освободени отъ данъкъ по други закони“.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): Азъ съмъ съгласенъ вмѣсто „доходи“ да се каже „приходи“.

П. Стояновъ (р): Но и думата „занятия“ да се изхвърли.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Съгласни ли сте, г. Стояновъ, съ мнението на г. докладчика, думата „доходи“ да се замѣни съ „приходи“ и да си остане „занятия“?

П. Стояновъ (р): Не съмъ съгласенъ да остане думата „занятия“, защото занятията не могатъ да се освобождаватъ отъ данъкъ, а приходитѣ отъ занятията може да се освобождаватъ отъ данъкъ.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Има предложение отъ г. Петко Стояновъ думата „доходи“ да се замѣни съ думата „приходи“, а думитѣ „и занятия“ да се премахнатъ.

Който приемамъ думата „доходи“ да се замѣни съ думата „приходи“, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Който приематъ да се изхвърлятъ думитѣ „и занятия“, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Има предложение отъ г. Петко Стояновъ да се прибави нова точка 21, която да гласи: (Чете) „Издателитѣ на партийни списания и вестници“.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст): Тажъвъ пунктъ се сложил на обсъждане отъ комисията, но не се прие.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Комисията не е съгласна.

П. Стояновъ (р): Т. е. докладчикътъ не е съгласенъ.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст): Въ комисията този въпросъ се обсъжда и се отхвърли, г. Стояновъ. Ако Вие сте отсъствували, това е другъ въпросъ.

П. Стояновъ (р): Кога се е разглеждалъ този въпросъ? За него не се е говорило въ комисията.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Който приематъ това предложение на г. Петко Стояновъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Меншество, Събранието не приема.

П. Стояновъ (р): Сжитѣ лица, които гласуваха за моето първо предложение гласуватъ и сега. Одеве обявихте болшинство, а сега меншество.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Моля, г. Стояновъ, между насъ трѣбва да се пази известно уважение и да бъдемъ справедливи.

П. Стояновъ (р): Да, трѣбва да се пази уважение, но Вие обявявате болшинство когато желаете.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Азъ съмъ мѣродавниятъ да кажа болшинство ли е или меншество. Вие не отговаряте.

П. Стояновъ (р): Азъ ще го направя при третото четене.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Г-да! Съ това се изчерпватъ предложенията по чл. 4.

Който приематъ чл. 4 заедно съ гласуванитѣ добавки и поправки, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст): (Чете)

„Чл. 5. Занятията, по отношение облагането имъ съ данъкъ върху занятията, се дѣлятъ на петъ групи, а именно:

- 1) служебни занятия;
- 2) занаяти и свободни занятия;
- 3) индустриални занятия;
- 4) търговски занятия;
- 5) доходи отъ капитал и имоти.“

За да има еднаквостъ въ терминологията, въ пунктъ пети на този членъ предлагамъ да се каже вмѣсто „доходи“ — „приходи“.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Г. докладчикътъ предлага въ точка пета отъ чл. 5 да се каже вмѣсто „доходи“ — „приходи“. Който приематъ тази поправка, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Който приематъ чл. 5 съ гласуваната поправка, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст): (Чете)

„Глава II.

„Служебни занятия.“

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Който приематъ заглавието на глава II, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст): (Чете)

„Чл. 6. Къмъ служебнитѣ занятия спадатъ онѣзи, които се упражняватъ срещу известна заплата, плащана отъ държавата, окръжитѣ, общинитѣ, общественитѣ и частни учреждения, търговски, индустриални и други предприятия и пр.

„Служителитѣ и работницитѣ при държавнитѣ, окръжнитѣ и общинскитѣ учреждения, както служителитѣ и работницитѣ, които служатъ при други учреждения, но иматъ право на пенсия по закона за пенситѣ на служителитѣ при държавнитѣ и изборни учреждения, плащатъ данъкъ върху занятията само върху заплатитѣ, добавъчното възнаграждение и процентното добавъчно; тѣзи при Българската народна, Българската земеделѣческа и Българската централна кооперативна банки — и върху тантемитѣ, а служителитѣ въ общественитѣ и частни учреждения — върху всичкитѣ си парични възнаграждения, както и върху натуралнитѣ си възнаграждения, ако тѣ превишаватъ 12.000 л. годишно.“

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Който приематъ чл. 6, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст): (Чете)

„Чл. 7. Данъкътъ върху служебнитѣ занятия е 4%, като за доходи до 100.000 л. включително, се приспадатъ 18.000 л. необлагаеми. Лицата съ доходъ до 20.500 л. включително, плащатъ данъкъ 100 л.

„Данъкътъ се разпредѣля: 60% за държавата, 30% за общината, 8% за окръга и по 1% за фондоветѣ за сирацитѣ и инвалидитѣ отъ войната. Частъта за общината и окръга се внася въ полза на онѣзи община и окръгъ, въ чийто районъ се извършва службата или работата.“

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата г. Христо Мирски.

Х. Мирски (д): Г. г. народни представители! Една малка поправка трѣбва да се направи. Г. докладчикътъ може да я направи и при трето четене, като се справи съ закона. Тукъ се предвижда по 1% за фондоветѣ за сирацитѣ и инвалидитѣ отъ войната. Мисля, че когато гласувахме закона за подпомагане пострадилитѣ отъ войнитѣ, тия фондове се слѣха въ единъ фондъ. Ако е така, тогава ще трѣбва да се каже: „2% за фонда за подпомагане пострадилитѣ отъ войнитѣ“.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст): Ще направя справка и ще предложа при третото четене тази поправка.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата г. Христо Баралиевъ.

Х. Баралиевъ (с. д): Г. г. народни представители! Азъ смѣтамъ, че 4% за служебнитѣ занятия ще бѣде извънредно тежъкъ данъкъ. Както въ първоначалния законопроектъ бѣше направено едно разграничение, смѣтамъ, че ще бѣде необходимо и въ сегашния законопроектъ да направимъ същото разграничение.

Ето защо безъ да се мотивирамъ много, защото вѣрвамъ, че то е очевидно за всички г. г. народни представители, азъ предлагамъ приходитѣ отъ 20.000 до 50.000 л. да плащатъ данъкъ 3%, а отъ 50.000 до 100.000 л. — 4%. Съ туй ще се даде едно справедливо облекчение на дребнитѣ съществуващия. Ако остане тѣй, както е, ще бѣде твърдо тежъкъ данъкъ за дребнитѣ съществуващия. Ние влошаваме положението на дребнитѣ съществуващия съ този законъ.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Де ще се прибави?

Х. Баралиевъ (с. д): На края на първата алинея да се каже: „Лицата съ доходъ отъ 20.000 до 50.000 л. плащатъ данъкъ 3%.“

Председателстваващ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): Г. г. народни представители! Чл. 7 не е изолиран членъ; той е въ връзка съ всичкитъ други облаганя, тъй че ние не можемъ да пиеме на него, безъ да докоснемъ другитъ облаганя. Въпросътъ е, дали съ по-тежки или по-леки облаганята по този законъ. По стария законъ екзистенцинимумътъ отъ 18.000 л. нѣмаше. Този, който има напр. 40.000 л. приходъ, той не е дребенъ чиновникъ, но той ще има необлагаема 18.000 л. и ще плаща данъкъ 4% само върху 22.000 л. Тъй че съ този екзистенцинимумъ ние косвенно намаляваме процента на облагането. Така че, като вземемъ въ съображение необлагаемия екзистенцинимумъ, въ сжщностъ процентътъ на облагането, смѣтнатъ върху цѣлия приходъ не е 4%. Който има 30.000 л. приходъ ще плаща данъкъ 4% върху 12.000 л. или всичко 480 л. Смѣтнатъ този данъкъ за сумата 30.000 л. процентътъ става 1½%. Този, който има надъ 100.000 л. приходъ, само той ще плаща реално 4%, защото за него нѣма екзистенцинимумъ. А който има доходъ подъ 100.000 л., той плаща фактически много по-малък процентъ.

Председателстваващ д-ръ Б. Вазовъ: Г. Баралиевъ предлага въ края на първата алинея на чл. 7 да се прибавятъ следнитъ думи: (Чете) „Лицата съ доходъ отъ 20.000 до 50.000 л. плащатъ данъкъ 3%“. Противъ това предложение е г. докладчикътъ.

Който приемамъ предложението на г. Баралиевъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Меншество, Събранието не приема.

Който приемамъ чл. 7 тъй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 8. Данъкътъ отъ служителитъ и работницитъ при държавнитъ, окръжнитъ, общинскитъ и обществени учреждения и частнитъ заведения, имащи надъ 10 постоянни служители и работници, се задържа при изплащане заплатитъ и другитъ възнаграждения и се внася на съответния държавенъ бирникъ, въ тридесетъ дневенъ срокъ отъ деня на изплащане заплатитъ, за населенитъ мѣста, където има бирнически участъкъ, и при първото идване на бирника, за населенитъ мѣста, където нѣма бирнически участъкъ.“

„Данъкътъ въ частнитъ заведения, предприятия и пр., имащи до 10 служители и работници, включително, както и данъкътъ отъ домашнитъ слуги и слугини, се задържа отъ работодателитъ при изплащане заплатитъ и другитъ възнаграждения и се внася на съответния данъченъ агентъ, най-късно въ тридесетъ дневенъ срокъ следъ изтичането на всѣко полугодие отъ финансовата година.“

Председателстваващ д-ръ Б. Вазовъ: Който приемамъ чл. 8, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 9. Данъкътъ по чл. 8 се задържа отъ лицето, което изплаща заплатитъ, или отъ работодателя. За неправилното му задържане и ненавременно внасяне съ отговорни, като прѣми данъкоплатци: за държавнитъ окръжни и общински учреждения — платецътъ и началникътъ на учреждението; за общественитъ и частни учреждения и заведения — самото учреждение и работодателитъ.“

Данъкътъ върху заплатитъ и добавчното възнаграждение на български подданици, служители въ нашитъ легации, консулства, агентства и пр., се задържа отъ бюджетно-контролното отделение при Министерството на въшнитъ работи и изповѣданията, при издаване платежната заповѣдъ. Частта за общината и окръга се внася за смѣтка на Софийската община и Софийската окръжна постоянна комисия.“

Председателстваващ д-ръ Б. Вазовъ: Който приемамъ чл. 9, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): (Чете)

„Глава III.

Занаяти и свободни занаяти.“

Председателстваващ д-ръ Б. Вазовъ: Който приемамъ заглавието на глава III, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 10. Къмъ занаятитъ спадатъ занаятията, въ които преобладава рѣжнитъ трудъ и числото на работницитъ не надминава 20. Такива сж занаятията на: табаци, часовникари, златари, казанджии, дюкмеджии, тюфекчии, ковачи, бравари, собаджии, налбанчи, корачки, тенекеджии, книго-везци, абаджии, кройчи, шивачи, юрганджии, обушари, чехлари, канчари, долгерви, зидари, чешмеджии, дограмаджии (столари и струсарии), калъпчии, колари, сараџи, шпакари, четкари, седлари, калъфчии, семерджии, платнари, гайтанджии, сапунджии, свѣшчари, кожухари, вжжари, мутафчии, памуччии, грѣтчари, лулари, оинчари, бояджии, бръснари, телляци, кафежджии, катранджии, хасърджии, калайджии, кошничари, драндари, копанчичари, рѣшетари, ситари, гребенари, коминочистачи, перачки, файтонджии, карупчари и пр.“

Председателстваващ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата г. Христо Баралиевъ.

Х. Баралиевъ (с. д): Г. г. народни представители! Въ чл. 10 сж изброени кои занаятия сж занаяти, обаче това изброяване не е неизчерпателно; има пѣккои занаятчийски професии, които не сж упоменати.

Д. Ньорчевъ (н. л): Загова нѣкъ е казано „и пр.“

Х. Баралиевъ (с. д): Кои занаяти влизатъ въ туй „и пр.“? Кой ще ги опредѣли?

Д-ръ Й. Фаденхехтъ (д. сг): Споредъ дефиницията, която е дадена на занаятитъ въ първото изречение.

Х. Баралиевъ (с. д): Въ закона за организиране и подпомагане на занаятитъ ние дадохме право на Министерството на търговията, промишлеността и труда да опредѣли кои професии ще бждатъ включени въ занаятитъ. Ето защо, азъ предлагамъ, вмѣсто думитъ „и пр.“ да се каже: и всички ония занаяти, които Министерството на търговията признае за такива съгласно закона за организиране и подпомагане на занаятитъ. Това ще стане по силата на единъ законъ, въ който е дадена изчерпателна дефиниция кое занаятие е занаятъ. Щомъ се признаатъ едни професии за занаяти отъ Министерството на търговията, промишлеността и труда споредъ специалния законъ за организиране и подпомагане на занаятитъ, нѣма защо ние въ фискалния законъ да не ги третираме като занаяти, а да ги оставимъ да плащатъ като свободни или търговски занаятия. Азъ мисля, че фискалниятъ законъ трѣбва да бжде въ съгласие съ специалния законъ за организиране и подпомагане на занаятитъ.

Затуй предлагамъ вмѣсто думитъ „и пр.“, да се каже: „и всички ония занаяти, които сж опердѣлени като такива отъ Министерството на търговията, промишлеността и труда по специалния законъ за организиране и подпомагане на занаятитъ.“

Председателстваващ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата г. Петко Стояновъ.

П. Стояновъ (р): Г. г. народни представители! Кого фискалната властъ ще признае за занаятчий или не, това е нейно право, но доколко, доколько заради това тя е овълномощена отъ специалния фискаленъ законъ. Може разбрането, което има г. министърътъ на търговията, промишлеността и труда за занаятъ, да не съвпада съ разбрането на г. министра на финанситъ, или иначе казано, специалниятъ законъ за организиране и подпомагане на занаятитъ може да има друго разбиране, много по-широко или много по-тѣсно, отколько това, което статуира законътъ за данъка върху занаятията. Тогава, или трѣбваше, както това се прави въ другитъ законодателства, да се даде общо опредѣление какво е занаятъ — както прави напр. законътъ въ Бавария отъ 1899 г., най-модерниятъ законъ, който знае срѣдна Европа, за облагане приходитъ отъ занаятията — което общо опредѣление

да служи за ръководство на фискалната власт, когато види някой да упражнява едно занятие, да го класира като занаятчия или като индустриалец, или тръбваше да се изброят всички занаяти. Във чл. 10 най-напредъ се дава едно общо определение кои занятия спадат към занаятите — въ които преобладава личният труд и числото на работниците не надминава 20 — а следъ това се изброяват занаятите, като на края на изброяването се туря едно „и пр.“ Както всекога въ нашето фискално законодателство, така и днесъ се прави смъщата гръпка, като се туря това „и пр.“ Естествено, тогава се явява въпросъ, кои сж тия занаяти, които не сж изброени?

Д-ръ Й. Фаденхехт (д. ст): Може да се явят нови занаяти.

П. Стоянов (р): Щомъ като на фискалната власт се предоставя правото да включва нови занаяти къмъ тия, които сж изброени, тогава ще бъдемъ поставени предъ произвола на фискалния агентъ — той ще признае или нѣма да признае едно занятие за занаят. Значението на това, дали ще бъде включенъ единъ данъкоплатецъ въ чл. 10, е голѣмо, заради туй, защото той ще плати сравнително единъ по-малъкъ данъкъ съгласно разпореджението на чл. 12. Въ фискалните закони трѣбва да бъдемъ прецизни, изброяването трѣбва да се завърши, а не да се каже накрая „и пр.“ Заради това поддържамъ предложението на г. Баралиевъ, да се каже на края: „и всички други занаяти, които министерътъ на търговията, промишлеността и труда възъ основа на специалния законъ за организиране и подпомагане на занаятите и въ съгласие съ търговската камара ще обяви за такива“.

Х. Баралиев (с. д): Съгласенъ съмъ съ Вашата редакция.

П. Стоянов (р): Съ това ще се укаже изчерпателно цялата тази категория лица. Понеже съставътъ на нашитѣ търговски камари е разширенъ, като въ тяхъ има занаятчийски отдѣли, тѣ ще бждатъ достатъчно мърдавини като консултативно тѣло да определятъ кои занятия да се включатъ въ чл. 10 сврѣхъ ония, които сж указани въ този членъ.

Х. Баралиев (с. д): Азъ съмъ съгласенъ съ редакцията на г. Стоянова.

Председателстваващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст): Г. г. народни представители! Нищо общо нѣма фискалната материя съ Министерството на търговията, промишлеността и труда. Фискътъ счита за занаяти тия занятия, въ които преобладава рѣчния трудъ и има по-малко работници отъ 20, когато Министерството на търговията при определянето на занаятите може да има съвсемъ други критерии.

Азъ моля да не се приема тази добавка, която предлага г. Стояновъ. Изчерпателно изброяване не е възможно. Поставеното изброяване е само примѣрно, да знае всеки данъкоплатецъ, който упражнява едно отъ тия занятия, че ще се облага по чл. 10 като занаятчия.

Председателстваващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представител г. Христо Мирски.

Х. Мирски (д): Азъ често повдигамъ въпроси, които за някои сж дребни, но които, споредъ мене, не сж такива. Азъ не мога да търпя въ единъ законъ, който се създава отъ българската Камара, да се пишатъ чужди думи. Тукъ се казва: „дюкмеджии“, когато имаме българска дума „лъбари“. Нека въ законитъ да употребяваме чистъ български езикъ. При третото четене нека се замѣнятъ чуждитѣ думи съ български.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст): Поставени сж чужди думи, защото сж общоупотрѣбени.

Председателстваващъ д-ръ Б. Вазовъ: Г. Баралиевъ е съгласенъ съ предложената отъ г. Петко Стояновъ добавка, а именно накрая вмѣсто „и пр.“ да се каже: „и всички други занаяти, които признае за такива Министерството на търговията, промишлеността и труда възъ

основа на специалния законъ за организиране и подпомагане на занаятите въ съгласие съ търговско-индустриалнитѣ камари.“

П. Стоянов (р): Не всички — само районната.

Председателстваващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представител г. Петъръ Бъкловъ.

П. Бъкловъ (д. ст): Да извинява г. Петко Стояновъ, но азъ не съмъ съгласенъ съ неговото предложение. Думитѣ „и пр.“ сж поставени само затова, защото може да бждатъ пропуснати нѣкои занаяти. Ако приемемъ добавката, която Вие предлагате, нѣма да могатъ да бждатъ обложени ония занятия, които сж пропуснати, до момента, когато търговско-индустриалната камара ще признае тия занятия за занаяти или не. Значи ще има занятия, които ще бждатъ упражнявани и нѣма да бждатъ обложени, докато не определятѣ търговската камара дали сж занаяти или не. Азъ бихъ пледиралъ да остане членътъ само съ първитѣ три реда: „къмъ занаятите спадатъ занятията, въ които преобладава рѣчниятъ трудъ и числото на работниците не надминава 20“. Туй изброяване, което е направено, е за простото население, да види, че еди-кой си занятия попадатъ подъ този членъ. Недейте да приемате предложението на г. Стояновъ, което може да бжде пакостно, вмѣсто полза да принесе.

П. Стоянов (р): Какво ще бжде пакостно?

П. Бъкловъ (д. ст): Защото не може да се определятъ данъците на едно лице до момента, когато търговско-индустриалната камара ще го признае за занаятчия или не

П. Стоянов (р): Това, което каза г. Бъкловъ, е свършено неоснователно. Не може да остане необложено съ данъкъ едно лице, което упражнява известно занятие. Ако не фигурира въ чл. 10, пакъ ще подава декларация и ще плаща данъкъ споредъ това, къмъ коя категория е отнесенъ.

Председателстваващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата г. министерътъ на финанситѣ.

Министеръ П. Тодоровъ: Въ първитѣ три реда на този членъ дефиницията на занаята е дадена доста ясно, изчерпателно и за пояснение сж само изброени известни занятия. Думитѣ „и пр.“ нѣма какво да ви смущаватъ, защото се касае, може-би, за две-три неупоменати въ този членъ професии. Занятията, които тепърва Министерството на търговията и търговскитѣ камари ще признаятъ за занаяти, може да не се считатъ за такива и отъ фискалната власт. Разбира се, и фискалната власт може да ги признае за занаяти и да ги обложи като занаяти.

Председателстваващъ д-ръ Б. Вазовъ: Които приематъ предложението на г. Петко Стояновъ, съ което се съгласява и г. Баралиевъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Меншество, Събранието не приема.

Има предложение отъ г. Христо Мирски . . .

Министеръ П. Тодоровъ: Нека остане за третото четене — тогава ще може да се направи нѣщо.

Председателстваващъ д-ръ Б. Вазовъ: Г. докладчикъ! Г. Мирски прави предложение за промѣнение названието на нѣкои занятия.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст): Нека се гласува сега.

Министеръ П. Тодоровъ: Нѣма защо сега да се гласува. На трето четене ще се поправятъ.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст): Тѣ сж малки промѣни; по-добре сега да се направятъ.

Председателстваващъ д-ръ Б. Вазовъ: Г. Мирски предлага въ изброяването на занятията вмѣсто „дюкмеджии“ да се каже „лъбари“; вмѣсто „хасърджии“ да се каже „рогоскари“; . . .

Д. Њорчевъ (н. л): Оставете тази работа. Тѣ сж хубави турски думи.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Които сж съгласни вмѣсто „докмеджии“ да се каже „лѣяри“, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Който сж съгласни вмѣсто „хасърджи“ да се каже „рогскари“, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Г. Мирски предлага вмѣсто „налбанга“ да се каже „подковачи“. Който приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣка. Меншинство, Събранието не приема.

Който приематъ чл. 10 заедно съ приетитѣ поправки, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст): (Чете)

„Чл. 11. Къмъ свободнитѣ занятия спадатъ онѣзи, въ които преобладава умственъ трудъ. Такива сж занятията на: адвокати, лѣкари, зѣболѣкари, архитекти, инженери, фотографи, издатели на вестници, списания и разни книги, акушерки, прошеносци, художници, артисти, музиканти, фелдшери, ваксинатори, агрономи, ветеринари и др., както и инспекторитѣ, аквизиторитѣ и агентитѣ при застрахователнитѣ, параходни и други дружества, ако нѣматъ опредѣлена месечна или годишна заплата.“

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Димо Кьорчевъ.

Д. Кьорчевъ (п. л): Въ чл. 11 къмъ свободнитѣ занятия сж причислени и издателитѣ на вестници, списания и разни книги. Издатель на списания и на вестници не е свободна професия. Това е едно търговско занятие. Подому, въ глава V се изрежда кои сж търговски занятия и фискалитѣ мѣрки за търговскитѣ занятия сж едни, а за свободнитѣ професии — други. Вѣроятно тукъ сж имали предъ видъ писателитѣ и журналиститѣ, защото тѣ не се спомонаватъ въ категорията на свободнитѣ професии. Тукъ се казва: (Чете) „Адвокати, лѣкари, зѣболѣкари, архитекти, инженери, фотографи, издатели на вестници, списания и разни книги, акушерки, прошеносци, художници, артисти, музиканти, фелдшери, ваксинатори, агрономи, ветеринари и други“ — писателитѣ и журналиститѣ не сж споменати. Азъ смѣтамъ, че е станала една грѣшка. Издатель е търговско занятие; той си носи фирма, която трѣбва да се регистрира въ окръжния съдъ, той функционира като търговецъ, върши търговски сдѣлки, купува и продава; да го турятъ въ свободнитѣ занятия е неправилно, а пъкъ изпускатъ писателитѣ и журналиститѣ, на които утре ще опнете ушитѣ.

Д-ръ Й. Фаденхехтъ (д. ст): Тѣ сж освобождени.

Д. Кьорчевъ (п. л): То не е право. Това е една безсмыслена сантименталностъ. Не бива издателитѣ да се турятъ въ свободнитѣ професии, а да се изпускатъ писателитѣ и журналиститѣ, защото въ България има издатели станали богати, но нѣма богати писатели. Туй трѣбва да се обясни съ това, че издательтѣ е станалъ търговецъ, а не че богатството му е резултатъ на свободенъ умственъ или артистиченъ трудъ. Азъ моля г. министра да се съгласи съ тази поправка, която, очевидно, е нужно да стане, защото е допусната грѣшка.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Има предложение отъ народния представителъ г. Кьорчевъ въ текста на чл. 11 да се заличатъ думитѣ „издатели на вестници, списания и разни книги“.

Х. Мирски (д): Който самъ издаде една своя книга търговецъ ли е?

Министъръ П. Тодоровъ: Когато о собствена негова, той се освобождава отъ данѣкъ.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст): Съгласенъ съмъ съ предложението на г. Кьорчевъ, издателитѣ на вестници, списания и разни книги да минаатъ къмъ търговскитѣ занятия.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Който приематъ предложението отъ г. Кьорчева поправка да се заличатъ думитѣ „издатели на вестници, списания и разни книги“, съ която е съгласенъ и г. докладчикътъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Който приематъ чл. 11 съ току-що приетата поправка, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст): (Чете)

„Чл. 12. Данѣкътъ за занятията и свободнитѣ занятия е 4%, като за доходи отъ 100.000 л. включително се приспадатъ 18.000 л. необлагаеми. Лицата съ годишенъ доходъ до 20.500 л. включително, плащатъ данѣкъ 100 л.“

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Х. Баралиевъ.

Х. Баралиевъ (с. д): Г. г. народни представители! Ако за служебнитѣ занятия не приехте да стане едно намаление въ процента за доходи отъ 20.000 до 60.000 л., заради туй, защото данѣкътъ се взема въ еднократенъ размѣръ и нѣма да се плащатъ връхнини, азъ смѣтамъ, че за доходи, които идатъ отъ занаятитѣ, ние трѣбва непремѣнно да направимъ едно облекчение, като намалимъ процента, защото съгласно закона тукъ данѣкътъ се събира въ двоенъ размѣръ и, следователно, ще има една несправедливостъ, която, безспорно, се хвърля въ очитѣ на хората, които получаватъ доходи отъ своя трудъ. Азъ не искамъ, разбира се, съ туй да експлоатирамъ или да казвамъ, че това или онова, не трѣбва да стане или пъкъ да завиждамъ и пр. — отъ такива чувства не се ръководи — но искамъ само да изтъкна, че данѣкътъ върху доходитѣ отъ служебни занятия и свободни занятия, които също сж доходи отъ личенъ трудъ, е опредѣленъ 4%, когато данѣкътъ върху доходитѣ, които се добиватъ по единъ много тежъкъ начинъ — напр. на ковачи, шивачи, обушари и редъ други професии — е опредѣленъ 8% — значи двойно повече. Азъ смѣтамъ, че нееднаквото третиране въ дадения случай е една явна несправедливостъ, която въ никой случай не бива да се допуска. Заради туй, горедому, за да се поправи тази несправедливостъ, азъ смѣтамъ, че ще бжде основателно, щото за занаятитѣ данѣкътъ върху доходи отъ 20.000 до 60.000 л. да бжде 3% и 3% връхнини, всичко 6%. Така че, ако единъ занаятчия има доходъ 60.000 л., като се приспадатъ необлагаемитѣ 18.000 л., ще плати върху останалитѣ 42.000 л. всичко 2.520 л. само държавни данѣци, независимо отъ другитѣ общински данѣци и пр., които се плащатъ въ нашата страна. Тѣзи 2.520 л. сж пакъ една сума доста чувствителна, но въ всѣки случай тя е поносима и може донѣкъде да внесе една справедливостъ. Но ако вие задължите единъ занаятчия да плаща по 8%, то значи да плати 3.400 до 3.500 л.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст): Имате грѣшка въ изчисленията.

Х. Баралиевъ (с. д): Нѣмамъ. Отъ 60.000 л. като приспадите 18.000 л. необлагаеми, оставатъ 42.000 л.; 6% върху 42.000 л. дава 2.520 л., а ако бжде по 8%, ще даде 3.400 л. Азъ смѣтамъ, че нѣмаме основание да правимъ такава разлика между доходи отъ личенъ трудъ и доходи отъ служебни занятия, нито има причини първитѣ да ги обложимъ толкова тежко.

Ето защо, смѣтамъ, съ тази малка корекция, която нѣма да внесе нѣкои съществени измѣнения, но ще бжде отъ значение за съответнитѣ категории данѣкоплатци, ще се съгласи г. министърътъ на финанситѣ, защото положението на тѣзи хора и безъ туй е много тежко. Вие знаете че занаятчийското съсловие у насъ е въ най-тежко положение, че то най-много страда отъ кризата, че то най-много има нужда отъ подпомагане; та отъ значение ще бжде въ този случай къмъ него да уважемъ малко внимание да не бжде толкова тежко облагано. Заради това предлагамъ за доходи отъ 20.000 до 60.000 л. отъ занаятитѣ процентътъ да остане 3%, а за доходи отъ 60.000 до 100.000 л. — 4%.

Правя това предложение само за занаятитѣ, не и за свободнитѣ професии, защото доходитѣ отъ свободнитѣ професии, безспорно, ще се съгласимъ всички, се добиватъ по-леко, отколкото ги добива онзи, който чука или шие по цѣль денъ — напр. единъ бакърджиа или единъ шивачъ.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Петко Стояновъ.

П. Стояновъ (р): Г. г. народни представители! Чл. 12 е единъ отъ най-важнитѣ въ цѣлия законопроектъ, и азъ мисля, че тукъ ще трѣбва малко повече да помислимъ, като вижнемъ по-серiously и въ съдържанието на чл. чл. 10 и 11. Трѣбва да се има предъ видъ и това, че чл. 12 се

намира въ връзка съ чл. 68 от същия законопроектъ, където се определя, че данъкътъ върху занаятите и данъкътъ върху дружествата се събиратъ въ двоенъ размѣръ. Тъй че това, което се пише тукъ, че занаятите и свободните професии се облагатъ съ 4%, фактически не е вѣрно, защото съгласно чл. 68, както дребните занаяти, които разполагатъ съ по-малко отъ 20 души работници, така и всички свободни професии ще бѣдатъ обложени съ 8%.

Тукъ е полезно да се припомнимъ, че въ тази категория влиза най-големото число отъ хората, които въ нашата страна носятъ тежестта по изхранването на нацията, преимуществено въ градоветъ и въ по-големите села. Занаятчиитъ въ този видъ, както сж изброени въ чл. 10, и свободните професии, както сж изброени въ чл. 11, представляватъ грамадната маса отъ трудящото се население въ страната, заедно съ елита на нацията, интелгенцията, тая частъ отъ нея, която не е въ зависимостъ отъ бюджетитъ на окръжия, общини и главно държавата. Предъ видъ на това, че въ данъчно отношение тукъ сж ангажирани единъ голѣмъ брой труженници въ областта на собственото занятие, азъ мисля, че отъ облагането, което се предвижда за служебнитъ занятия, 4%, веднага за свободните професии и за занаятите да се скочи на 8%, а една стоварена тежестъ върху тѣхъ, която не може да бѣде повнесена и заради това въ туй отношение трѣбва да направимъ нужнитъ корекции. Това трѣбва да стане, г-да, затуй, защото главниятъ факторъ — както това изтъкна и г. Вълковъ при чл. 10, желаяйки да даде едно общо опредѣление какво нѣщо е занаятъ — въ занаятието на занаятчиата е неговиятъ личенъ трудъ; затуй, защото работното население въ градоветъ и селата у насъ, специализирано въ занаятите, които сж изброени въ чл. 10, е обременено съ многобройна челядь, защото ако речемъ да търсимъ плодovitостъ на нашето семейство, ще я намѣримъ именно въ тѣзи занаятчийски семейства. Обаче никъде въ законопроекта нѣма да намѣрите да се казва че приходътъ отъ занаятите ще бѣде третиранъ по-либерално заради туй, защото занаятчиата е обремененъ съ тежко семейство. За това има донѣкъде загадка само въ главата за допълнителния данъкъ върху общия доходъ, по това е данъкъ, който засѣга онѣзи, които иматъ повече отъ 100.000 л. годишенъ приходъ; следователно тукъ не подпадатъ тѣзи, които сж изброени въ чл. 10. Поради туй, че тѣмъ не сж направени тѣзи социални отстъпки съ законопроекта — а това е едно изискване, на което отговарятъ днесъ всички фискални закони — то трѣбва да се има предъ видъ следнитъ две нѣща: първо, занаятчиата дължи своя приходъ изключително на своя трудъ; второ, той изконсомира, изляжда своя доходъ всѣкога съ едно семейство, което е сравнително между най-многобройнитъ. Но най-важното, което въ това отношение трѣбва да се вземе предъ видъ, то е, че приходитъ въ индустрията, въ следующата глава IV, и още по-нататкъ приходитъ отъ търговскитъ занятия, сж обложени само съ 1% по-високо. Това показва, че съставителитъ на законопроекта не сж си дали точна смѣтка за истинската издържливостъ на приходитъ на занаятчиата. И заради това, азъ бихъ ви молилъ — и това предложение правя, нека г. председателитъ го има предъ видъ — въ този случай, що се отнася до занаятчиитъ, предъ видъ на това, че тѣхнитъ данъкъ ще се събира въ двоенъ размѣръ, въ никой случай тѣхното третиране да не бѣде по-тежко отъ онова на служебнитъ занятия, тъй както то се прие. Може-би ще ми се възрази, че служебнитъ занятия сж такива, които даватъ приходи съвършено нефондирани, изключително зависящи отъ личния трудъ. Но азъ ви питамъ, какво представлява единъ занаятчия, който, както е казано въ чл. 10, не разполага съ повече отъ 20 души работници, или по-добре ония занаятчици, които сж изброени въ чл. 10? Това сж хора, които разполагатъ съ инвентаръ извъредно малъкъ. Този инвентаръ за единъ такъвъ занаятчия не играе абсолютно никаква роля; главното е неговата ержчностъ; той работи по 20, по 16 часа на денонощието, а не както работника по осемъ часа, и съ туй само може да превъзмогне лишенията и да осигури прехраната си. Предъ видъ на това, положението, въ което се намира дребниятъ занаятчия, е еднакво съ положението на обикновения служащъ: неговиятъ приходъ се отличава съ сжщитъ качества, съ които се отличава и приходътъ на служащия. И азъ бихъ молилъ да направите единъ паралелъ между единъ кърпачъ или между единъ, който пѣржи мекци на нѣкое къше, и единъ разсиленъ въ най-последното учреждение у насъ,

ако щете, и ще видите, г-да, че преимуществата въ никой случай не сж на страната на занаятчиата, а сж на страната на държавния служащъ, който освенъ основна заплата и добавъчно възнаграждение, получава и добавъчно възнаграждение въ натура — получава обѣлко, а пѣ-къде и безплатна квартира. Предъ видъ на всичко това, азъ мисля, че ще бѣдемъ прави и ще направимъ актъ на справедливостъ, ако не поставимъ занаятчиата въ едно такова тежко положение.

Признавамъ, отъ друга страна, че числото 20 на работниците, споредъ чл. 10, е сравнително твърде голѣмо; то може да бѣде намалено. И въ това отношение може да се предвидятъ други категории занаятчици и да се тури едно друго съотношение въ процентитъ. Но азъ предлагамъ за грамадната маса занаятчици у насъ и специално за тия, изброени въ чл. 10, да се облекчи тѣхното положение, знаейки, както отъ статистиката, така и отъ личенъ опитъ, че това сж хора, които работятъ самички или съ помощта на единъ-двама работници и изключително съ упорния си трудъ и главно съ работеното повече, отколкото е опредѣлено по закона — 12—16, па и 18 часа е обикновено работното време за тѣхъ, особено презъ лѣтото — изкарватъ своето препитание. Следователно, поставянето приходитъ на занаятчиитъ въ данъчно отношение по-зле, отколкото приходитъ отъ служебнитъ занятия, е съвършено несправедливо.

Що се отнася до данъка, който свободнитъ занятия трѣбва да плащатъ, азъ не мога да се съглася съ това, което каза г. Баралиевъ, и ще следирамъ сжщо така и въ това отношение за едно намаление на процентитъ. Защо? Ако занаятчиата отъ малко-малко притежава нѣкакъвъ инвентаръ, упражняващиятъ свободна професия е лице, на което приходътъ е съвършено нефондиранъ, както е прието да се нарича, е приходъ, който по своята сжщностъ зависи изключително отъ способноститъ, зависи изключително отъ здравето, зависи изключително отъ случая. И азъ мога да ви кажа, че по-големото число отъ хората на тѣзи свободни професии, които сж изброени тукъ, се намиратъ въ едно извъредно тежко положение. Това сж хора, които днесъ, при голѣмата ежжпотия, при малкитъ хопорари, които се даватъ, и при конкуренцията, а още повече недобросъвестната конкуренция, непочтената конкуренция, която се върши днесъ, сж изложени въ получаването на своитъ доходи на произвола, на повишенията и спаданията, които ставатъ на тържището; това сж хора които сж зашлани въ своето социално положение, да запазятъ своя капацитетъ като хора на своята професия, като хора интелгентни; тѣ ще трѣбва да деградиратъ, да паднатъ по-ниско, да отидатъ въ по-низкитъ етажи и да си позволятъ начини непочтени за придобиване клиентела, които иначе не могатъ да намѣратъ. Така че, имайки предъ видъ, че и приходитъ отъ свободнитъ професии сж приходи безусловно колебливи, сж приходи, които сж изложени на произвола на сѣдбата, азъ мисля, че ние ще направимъ актъ на справедливостъ, ако въ чл. 12 поставимъ, че данъкътъ върху доходи отъ свободнитъ занятия е 3%, като останалата частъ отъ члена си остане така, както е. Това въ сжщностъ означава, че данъкътъ ще бѣде въ двоенъ размѣръ — 6%. Обаче азъ предлагамъ — и на трето четене ще направя това предложение, ако г. докладчикътъ и г. министрътъ не се съгласятъ сега да го наредятъ — за едно ново разпредѣление на занаятчиитъ споредъ часлото на ангажиранитъ въ тѣхъ работници. И тогава въ такъвъ случай ще поддържамъ за онѣзи занаятчици, които иматъ най-много 10 души работници въ своята работилница, данъкътъ общо да бѣде 4% — т. е. 2% данъкъ, плусъ 2% върхуния споредъ чл. 68. Азъ ще ви кажа, г-да, че и до днешъ днешенъ приходитъ отъ лихвитъ и дивидентитъ на капиталитъ не плащатъ повече отъ 4% съ всичкитъ добавъчни, които въ сжщностъ си оставатъ. Защо ние ще поставимъ нефондирания доходъ на упражняющия свободна професия и на занаятчиата, който нѣма повече отъ 10 души работници, по-зле? Та, азъ следирамъ данъкътъ да бѣде 2% за занаятчиитъ, споменати въ чл. 10, които нѣматъ повече отъ 10 души работници.

Х. Баралиевъ (с. д.): Азъ съмъ съгласенъ, стига да се съгласи г. докладчикътъ и г. министрътъ, да се отиде по-надалечъ. Но за да се постигне съгласие, понеже виждамъ, че нѣма да се приеме Вашето предложение, затова предлагамъ едно компромисно предложение — да се приравнятъ.

П. Стояновъ (р): Този данъкъ, 2%, да бѣде за занаятчици съ по-малко отъ 10 души работници, а за другитъ

нека бъде 3%. Мисля, че по този начин Народното събрание ще изплати единъ свой дългъ и ще постави въ връзка онова, което е определено въ глава II, съ онова, което трѣбва да се определи въ глава III.

Х. Мирски (д): Една малка поправка. Въ члена се казва: „данъка за занятията и свободните занятия“. Първото е „занаяти“, а второто е „занятия“. Трѣбва да се поправи.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): Тази поправка е умѣстна.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): Г. г. народни представители! Понеже става въпросъ за размѣра на облаганята и понеже се лансира, че се отегчава положението на занаятчийтъ, азъ дължа за освѣтление да ви дамъ нѣколко цифри. Занаятчийтъ не сж поставени въ по-тежко положение, отколкото бѣха досега; напротивъ, ние ги облекчаваме и то чувствително. Нека не ни заблуждава процента 4% и 4% върхунини — всичко 8%. Защото 8% върху цѣлия приходъ — подчертавамъ това — ще плащатъ само тѣзи, които иматъ доходъ надъ 100.000 л.

Х. Баралиевъ (с. д): Какъ така?

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): Така е, защото има необлагаемъ минимумъ отъ 18.000. Ще ви дамъ единъ примѣръ. Лица, които иматъ до 20.000 л. доходъ — разбира се занаятчи — ще плащатъ всичко съ върхуниятъ 200 л., то значи 1% върху прихода имъ отъ 20.000 л., вмѣсто 8%. Занаятчия, който има 30.000 л. доходъ, ще плаща всичко 960 л., което прави 3-20% върху прихода отъ 30.000 л.; досега е плащалъ 1.450 л. Занаятчия, който има 50.000 л. доходъ, сега плаща 3.200 л., а за въ бъдаше ще плаща 2.500 л., то прави фактически 2-12%; занаятчия, който има 80.000 л. доходъ — а той не е вече съвсемъ беденъ занаятчия — сега по данъка върху общия доходъ плаща 7.200 л., а за въ бъдаше ще плаща 4.960 л., а то прави 6-20%. Така че като се вземе предъ видъ това, което плащатъ днесъ занаятчийтъ, тѣ по проекта сж чувствително облекчени.

Х. Баралиевъ (с. д): Ще плащатъ 8%.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): 8% ще плащатъ само тѣзи, които иматъ надъ 100.000 л. доходъ.

Х. Баралиевъ (с. д): И който има 50.000 л. доходъ, ще плаща пакъ 8%.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): Който има 50.000 л. доходъ, ще плати 2.500 л., което прави 5-12%. Повтарямъ, че се спадатъ 18.000 л. необлагаеми, съ което процента фактически се намалява.

Х. Баралиевъ (с. д): Пакъ е повече отъ досегашния процентъ, защото по-рано до 50.000 л. бѣше 2%.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): Другъ е въпросътъ за служебнитъ занятия. Ако вие намирате, че служебнитъ занятия сж много добре поставени, както се зачатъ отъ г. Петко Стояновъ, кажете открито, че намирате какво отъ тѣхъ се получаватъ по-голъми доходи и искате и тѣхъ да ги обложимъ на общо основание съ върхунини.

Х. Баралиевъ (с. д): Ние не искаме това.

П. Стояновъ (р): Азъ казвамъ, че данъкътъ на занятчиата трѣбва да се приравни съ данъка за служебнитъ занятия, а не да се качва. Недейте прегължува моитъ думи.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има предложение отъ г. Мирски да се направи следната поправка въ началото на члена: вмѣсто думата „занятия“ да се каже „занаятчийтъ“. Г. докладчикътъ е съгласенъ съ това предложение. Който приематъ тази поправка, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Има думата г. министрътъ на финанситъ.

Министръ П. Тодоровъ: Г. г. народни представители! Следъ тия данни, които изнесе г. докладчикътъ, азъ смѣтамъ, че всѣки отъ васъ се е убедилъ какво облекченията, които се правятъ въ случая, сж голѣми. Облекчения сж направени не само за занаятчийското съсловие и за свободнитъ професии, облекчения, както ще видите по-нататъкъ, сж направени за всички браншове доходи, ако мога тѣ да се изразя. Излизало се е отъ голѣмата идея, че колкото процентитъ сж по-малки, толкова и искрешостта въ декларирането е по-голъма и толкова отношенията между фиска и отдѣлнитъ данъкоплатци стабятъ по-искрени. Най-после трѣбва да излѣземъ отъ фазата на така нареченитъ проценти на експроприация. Бѣше време, когато се смѣташе, че колкото по-голъми обложни ставки, бихъ казалъ експроприационни, предвиждаме, толкова повече приходъ ще постъпи въ държавната казна. Ние преживѣхме една голѣма илюзия. Това се дължи не само на известни недѣзи въ фискалната администрация, на известни прави, които нѣма защо да характеризирамъ тукъ, но и на една обективна действителностъ, че у насъ, където нѣма извънредно много натрупани капитали, не можемъ за замахваме така бърже съ голѣми обложни ставки въ налитъ данъчни закони. После, когато се прегледа законопроектъ, ще се види, че субективизмътъ въ облагането, произволитъ, на които бѣше изложенъ данъкоплатецъ, поради факта, че облагането бѣше предоставено предимно въ рѣцетъ на 1-2 чиновника, сж премахнали окончателно. Ние стигнахме даже дотамъ — може да ви се види доста смѣло, че правимъ голѣма крачка; ще видите това по-нататъкъ, когато тласуваме съответнитъ членове отъ законопроектъ — че оставяме съдията да каже своята обективна и суверенна дума при облагането. Изобщо направено е въ тази областъ всичко, което е могло да се направи, за да се премахне атмосферата, въ която до сега ставаше облагането на налитъ данъкоплатци.

Говори се за занаятчийството. Азъ съмъ напълно съгласенъ, че не може да се сравнява доходътъ на ония професии, въ които трудътъ е главния, решающия елементъ, съ дохода на ония професии, въ които капиталътъ играе известна роль. Но когато разгледате таблицитъ, вие ще видите, че и за това е държано смѣтка, разбира се, подчертавамъ, като сме излизали всѣкога отъ тази основна идея, че не трѣбва да надминаваме ония проценти, които могатъ да се понесатъ при нашата стопанска действителностъ.

Азъ не мога да не обърна вашето внимание на факта — нѣма защо да подчертавамъ тѣзи данни, които изнесе г. Семерджиевъ — че една голѣма частъ отъ занаятчийтъ нѣма да платятъ тоя процентъ, който се спомена тукъ отъ г. Баралиевъ. А съ тия приспадания, които ще се направятъ и поради обоготелството — говоря за занаятчийтъ — че тѣхнитъ годишенъ доходъ нѣма да достигне и надмине 100 хиляди лева, тѣ ще плащатъ сравнително нищоженъ данъкъ.

Х. Баралиевъ (с. д): Касае се за най-дребнитъ занаятчи.

Министръ П. Тодоровъ: Може-би, отъ гледна точка на тѣхния тежъкъ животъ, и тия проценти да не сж малки, но, г-да, и фискътъ иска да вземе своето. И когато си служимъ съ ония нищожни проценти, когато облагаме съ 1, 2, 3%, съгласете се, че всѣки занаятчия може да понесе такъвъ данъкъ. Когато единъ търпатъ, или метатъ, доходътъ на когото надминава 20.000 л. годишно, ще плати само 100 л. данъкъ, ще се съгласите, че това е единъ нищоженъ данъкъ. Ние сме държали смѣтка за така наречения социаленъ елементъ при облагането, като сме повишили екзистенциминимума. Имаше желание екзистенциминимумътъ да надмине 18—20 хиляди лева; можъ би въ бъдаше и това ще стане. Въ всѣки случай тази цифра е далечъ по-голъма отъ тая въ сѣществуващия законъ и следователно, считамъ, че нѣма защо да детайлирамъ тази голѣма графа на два подотдѣла: занаятчи съ 10 работника и занаятчи съ 20 работника и да ги облагаме съ различни проценти. Ние сме искали да сдвжимъ въ по-голъми рамки. Занаятчия съ 20 работника — това е една голѣма работилница, която дава голѣми доходи и затова го облагаме съ 4%. Струва ми се, че облекченията, които правимъ съ този законопроектъ, сж предостатъчни, че тази крачка не е малка.

Затуй моля да се приеме члена тѣй, както си е. Иначе ще се създаде, между другото, една излишна класификация, ще се създаде, бихъ казалъ, една по-сложна тех-

ника — нѣщо, което гледаме да избѣгнемъ съ настоящия законопроектъ. Понеже премахнахме принципа, на който стоеше днешното облагане, за да създадемъ едно опросторяване въ облагането, бихъ желалъ да се възприеме това начало, което лежи въ основата на настоящия законпроектъ.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Г-да! Има предложение отъ г. Петко Стояновъ началото на чл. 12 да бѣде така: „Данѣкътъ за занаятцитѣ е 2% отъ занаятчинитѣ, . . .“

Министъръ П. Тодоровъ: Слаба работа.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: . . . които иматъ до 10 души работници, 3% отъ занаятчинитѣ, които иматъ отъ 10 до 20 души работници, и 3% отъ приходитѣ отъ свободнитѣ занятия, и по-нататкъ следва останалия текстъ на члена: „като за дохода“ и пр. Които приематъ предложението на г. Стояновъ, моля, да вдигнатъ рѣка Меншество, Събранието не приема.

Има предложение отъ г. Баралиевъ . . .

Х. Баралиевъ (с. д.): Моето предложение поне, г. министре, се отнася само за занаятчинитѣ, не за свободнитѣ професии, и то за най-дребнитѣ занаятчици, съ 20—30 хиляди лева годишенъ доходъ — тѣ да се облагатъ съ 3%. Моля да се съгласите съ него.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата г. министърътъ на финанситѣ.

Министъръ П. Тодоровъ: Г-да! Не може да не се облаже, че когато облагаме доходитѣ на държавния служителъ отъ 4% — по този процентъ никой не говори — струва ми се, не можемъ да правимъ такива облекчения на труда, макаръ и на дребния занаятчия.

Х. Баралиевъ (с. д.): То е безъ върхнини.

Министъръ П. Тодоровъ: Защото каквото и да се приказва, колкото и да се защитава, така да се каже, интереса на малоплатежния, въ всѣки случай фактъ е, че този, който упражнява свободна или занаятчийска професия, по-лесно се справя съ конюнктурата, съ условията на живота, съ разносикитѣ за ежедневно сѣществуване, отколкото единъ държавенъ служителъ. Азъ не искамъ да засѣгамъ този въпросъ, който е много боленъ и който ни отне толкова време. Вие знаете колко трудъ се изживи отъ Парламента и правителството, за да можемъ да дадемъ нищожно повишение отъ 100—200 л. месечно на нѣкои категории държавни служители. Безспорно е, занаятчицята се намира въ по-друга обстановка, при по-други условия, които му спомогатъ по-лесно да се приспособи къмъ живота.

Моля да се приеме члена тъй, както си е.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата на родниятъ представител г. Христофоръ Сомовъ.

Х. Сомовъ (зан): Г. г. народни представители! Въ чл. 10 на законопроекта е фиксирано, че къмъ занаятцитѣ спадатъ ония занаяти, при които числото на работнитѣ въ работилницата не надминава 20 души. Но имайте предъ видъ, че у насъ дребнитѣ занаятчици, които сж болшинство, иматъ не повече отъ 4—5, даже и двама души работници. Ако единъ занаятчия има работилница, въ която работятъ 10—15 и повече души, то не е вече занаятчийско заведение, а манифактурно или полуфабрично. Та, ако тѣзи дребни занаятчици, които иматъ по 4—5 души работници, ги причислимъ къмъ категорията по чл. 10, тѣ не могатъ да плащатъ данѣка си, защото животътъ днесъ е тежкъ.

Затуй ние, занаятчинитѣ, искаме на всѣка цена екзистенциминимума, предвиденъ въ чл. 12 отъ 18.000 л. да се увеличи на 30.000 л. Защото при тежитѣ данѣци, които плащаха досега занаятчинитѣ, имахме случаи, когато занаятчици сж продавали своитѣ мѣста и лозя, за да бѣдатъ честни предъ фиска и държавата.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата на родниятъ представител г. Андрей Ляпчевъ.

А. Ляпчевъ (д. сг): Смѣтамъ, че всѣки приказки, които слушаме тукъ отъ половина часъ насамъ по тия проценти, сж политиканстване на дребно.

П. Стояновъ (р): Щомъ г. Ляпчевъ политиканствува на едро, приемамъ бележката.

А. Ляпчевъ (д. сг): Азъ ви декларирамъ, че ако процентитѣ бѣха такива, каквито се искатъ отъ нѣкои господа, обезателно тѣ щѣха да искатъ да се намалатъ. Азъ не намирамъ сериозни мотиви въ искането да се намалатъ процентитѣ. Единъ сериозенъ въпросъ постави г. докладчикътъ: всѣчки тия хора, които ще се облажатъ по този законъ, ще платятъ ли повече отъ това, което сж плащали досега?

Министъръ П. Тодоровъ: Много по-малко.

А. Ляпчевъ (д. сг): Нѣма да платятъ по-малко. При това положение и при положението, при което се намира държавата сега, ако искаме да решаваме въпроситѣ държавнически, ние трѣбва да се запитаме само за едно: дали действително постъпваме разумно, като искаме да се намалатъ процентитѣ? Това е моята дума.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има предложение въ чл. 12 цифрата 18.000 л. да се увеличи на 30.000 л. Които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣка Меншество, Събранието не приема.

Има предложение отъ г. Баралиевъ въ края на чл. 12 да се прибавятъ следнитѣ думи: „Доходитѣ отъ занаяти съ 20.500 л. до 60.000 л. включително се облагатъ съ 3%. Които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣка Меншество, Събранието не приема.“

Които приематъ чл. 12 съ гласуваната поправка, предложена отъ г. Мирски, моля, да вдигнатъ рѣка Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): (Чете)

„Глава IV.

Индустриални занятия“.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Които приематъ прочетеното заглавие, моля, да вдигнатъ рѣка Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 13. Къмъ индустриалнитѣ занятия спадатъ фабричитѣ и заводитѣ, въ които се преработватъ по химически или механически начинъ материали, както и занаятчийскиитѣ работилници съ повече отъ 20 работници“.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Които приематъ чл. 13, моля, да вдигнатъ рѣка Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 14. Данѣкътъ за индустриалнитѣ занятия е $4\frac{1}{2}\%$, като за доходи до 100.000 л., включително, сж приспадатъ 18.000 л. необлагаеми. Лицата съ годишенъ доходъ до 20.200 л., включително, плащатъ данѣкъ 100 л.“.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Които приематъ чл. 14, моля, да вдигнатъ рѣка Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): (Чете)

„Глава V.

Търговски занятия“.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Които приематъ прочетеното заглавие, моля, да вдигнатъ рѣка Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 15. Къмъ търговскитѣ занятия спада всѣкакъвъ видъ търговия съ мѣстни и иностранны произведения и ценности.“

Къмъ сѣщитѣ спадатъ занятията на банкери, сарафи, аптекари-концесионери, частни лѣкарски санаториуми и клинѣци, предприемачи, архитекти и инженери-предприемачи, закупчици на общински права, берни и такси, превозни предприятия и пр.“

Въ този членъ следъ думитѣ: „издатеци на вестници, снѣ“

сания и разни книги", които, по предложение на г. Ъборчевъ, се заличиха отъ чл. 11.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Г-да! Има предложение отъ г. докладчика въ втората алинея на този членъ следъ думитъ: „инженери-предприемачи“ да се прибавятъ думитъ: „издатели на вестници, списания и разни книги“, които думи се заличиха отъ чл. 11 по предложение на г. Ъборчевъ.

П. Стояновъ (р): Азъ правя предложението, което направихъ и при разглеждането на чл. 11, а именно да се каже: „съ изключение на партийнитъ организации, които издаватъ свои списания и вестници“.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): Гласува се рано и Камарата не го прие.

П. Стояновъ (р): Азъ правя и сега това предложение.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Този въпросъ е разрешенъ, г. Стояновъ. Събрането отхвърли това предложение.

П. Стояновъ (р): Този въпросъ е разрешенъ въ рамкитъ на чл. 4 отъ законопроекта, при разглеждането на който азъ предложихъ да се изключатъ авторитъ, издатели на свои съчинения. Понеже сега се прави едно прехвърляне на думитъ: „издатели на вестници, списания и разни книги“ отъ чл. 11 къмъ чл. 15, алинея втора, то азъ правя предложението въ съвсемъ друга форма, а именно отъ категорията издатели на вестници, списания и пр., чието занятие се третира по този чл. 15 като търговско, да се изключатъ партийнитъ организации, които издаватъ вестници и списания, но не търгуватъ съ тѣхъ.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Предложението Ви е същото.

Г-да! Азъ съмъ въ правото си да не положа на гласуване това предложение, понеже въпросътъ е изчерпанъ.

Който приематъ предложението отъ г. докладчика прибавка, а именно следъ думитъ: „инженери-предприемачи“ да се прибавятъ думитъ: „издатели на вестници, списания и разни книги“, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събрането приема.

Който приематъ чл. 15 съ току-що гласуваната добавка, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събрането приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 16. Данъкътъ за търговскитъ занятия е 5%, като за доходи до 100.000 л., включително, се приспадатъ 18.000 л. необлагаеми. Лицата съ годишенъ доходъ до 20.000 л. плащатъ данъкъ 100 л.“

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Който приематъ чл. 16, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събрането приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): (Чете)

„Глава VI

Доходи отъ капитали и покрити недвижими имоти“.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Христо Миреки.

Х. Мирски (д): Нека да се съгласува заглавието на тази глава VI съ пунктъ 5 на чл. 5, въ който се подразделятъ занятията на групи. Заглавието на тази глава гласи: „Доходи отъ капитали и покрити недвижими имоти“, а пунктъ 5 на чл. 5 — „доходи отъ капитали и имоти“. Или едното, или другото заглавие трѣбва да остане.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): Понеже въ пунктъ 5 на чл. 5 замѣнихме думата „доходи“ съ думата „приходи“ и тукъ трѣбва да замѣнимъ думата „доходи“ съ думата „приходи“.

Х. Мирски (д): Въ пунктъ 5 на чл. 5 е казано само: „доходи отъ капитали и имоти“, а тукъ въ това заглавие се казва: „доходи отъ капитали и покрити недвижими имоти“. Трѣбва да се съгласува едното съ другото.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): Умѣстно е.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Въ заглавието на глава VI думата „доходи“ да се замѣни съ думата „приходи“, а думитъ „покрити недвижими“ да се премахнатъ.

Х. Мирски (д): Пунктъ 5 на чл. 5 трѣбва да се съгласува съ заглавието на глава VI.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Който приематъ поправката, предложена отъ г. Мирски, а именно въ заглавието на глава VI думата „доходи“ да се замѣни съ думата „приходи“ и думитъ „покрити недвижими“ да се заличатъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събрането приема.

Който приематъ заглавието на глава VI съ гласуваната поправка, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събрането приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 17. Доходитъ отъ капитали: лихви отъ влогове, заеми и облигации, отъ текущи смѣтки на лица неуправляващи занаятъ, индустрия или търговия, дивидентитъ отъ акции, отъ дялове и отъ консомации, тамтиемитъ на членове на управителни и провѣрителни съвети при акционерни дружества и доходи отъ покрити недвижими имоти, се облагатъ съ 5% данъкъ.

Доходитъ отъ дворни и други празни мѣста, подлежащи на данъкъ върху сградитъ, се считатъ доходи отъ покрити недвижими имоти.“

Въ този членъ има едно опущение. Следъ думитъ „тангсиемитъ на членове на управителни и провѣрителни съвети при акционерни дружества“ да се прибавятъ и думитъ „кооперативни сдружения“. Това е едно опущение при печатането.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Петко Стояновъ.

П. Стояновъ (р): Азъ искамъ да кажа нѣщо за поправката на чл. 17. Но ако обича г. докладчикътъ, нека преди това каже, какво собствено се разбира, какво е съдържанието на алинея втора, когато се говори за доходи. Сигурно се касае за приходи отъ дворни и други празни мѣста, подлежащи на данъкъ върху сградитъ. Азъ считамъ, че това е доходътъ отъ празни мѣста, които се даватъ подъ наемъ за разни складове.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): Да, това е. По закона за данъкъ върху сградитъ е казано, че такива мѣста подлежатъ на данъкъ върху сградитъ. Доходитъ отъ тия мѣста се третиратъ въ втората алинея на чл. 17.

П. Стояновъ (р): Съ данъкъ върху сградитъ се облагатъ тия мѣста, които не надминаватъ опредѣленъ размѣръ, обаче съвсемъ незастроени мѣста, или мѣстата, върху които има нѣкоя и друга барачка, тѣ не се облагатъ съ данъкъ върху сградитъ. За тѣхъ има специални разпорѣждания въ закона за благоустройството, където е опредѣлено, че тѣ плащатъ известенъ данъкъ въ свръзка съ това, дали три четвърти отъ квартала е застроено.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): Това е друго.

П. Стояновъ (р): Именно, азъ разбирамъ, че тукъ не се възиратъ специално ония мѣста, съ цената на които става спекулация. Тѣ не се разбиратъ, защото тѣ не плащатъ данъкъ върху сградитъ. Тѣ също така не може да се считатъ застроени, ако на тѣхъ има построена нѣкаква барачка, само и само да се спасягъ отъ специални данъкъ върху увеличената стойностъ — специалнитъ данъци, който е предвиденъ за мѣстата въ недостатъчно застроени квартали. Това, че тамъ има построена една барачка, не прави мѣстото обектъ на данъкъ върху сградитъ. Азъ искамъ едно обяснение отъ г. докладчика.

А. Ляпчевъ (д. сг): Това постановление е взето отъ съществуващия законъ за данъка върху сградитъ. Непокрититъ имоти подлежатъ на поземеленъ данъкъ, обаче, къмъ покрититъ спадатъ всички терени, предназначени да се строятъ. Тия терени, макаръ да не сѫ застроени, подлежатъ на данъкъ върху сградитъ. Това е смисълътъ на алинеята.

П. Стояновъ (р): Азъ моля г. докладчикътъ да помисли върху това, не ще ли бжде по-добре тази алинея втора да се допълни въ смисълъ, че се касае и за дворнитъ и други празни мѣста, неподлежащи на данъкъ върху сградитъ, но които се намиратъ въ строителнитъ черти на градоветъ.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): Само ако даватъ приходи, тогава се облагатъ.

П. Стояновъ (р): Разбира се, щомъ даватъ приходи. Щомъ се намиратъ въ чертата на града, независимо отъ това, дали сж застроени или сж самостоятелни терени, които стоятъ съвсемъ незастроени — защото се чака повишението на стойността имъ — въ такива случаи приходитъ, които постъпватъ отъ тѣхъ, трѣбва да бждатъ включени въ приходитъ, които се облагатъ съ 5%.

Сега по първата алинея на чл. 17. Преди всичко и тукъ се касае пакъ за приходи.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): Значи, трѣбва да се каже „приходи“ вмѣсто „доходи“.

П. Стояновъ (р): Да. — Въ алинея първа е казано така: „Доходитъ отъ капиталитъ“ — следъ капиталитъ е поставено двоеточие — „лихви отъ влогове, заеми и облигации, отъ текущи смѣтки на лица, неупражняващи занаятъ, индустрия или търговия, дивидентитъ отъ акции, отъ дѣлове и отъ консомация, тангиемитъ на членове на управителни и провърителни съвети при акционерни дружества и доходи отъ покрити недвижими имоти...“ Следователно, до „доходитъ отъ покрити недвижими имоти“ всичко влиза въ доходитъ отъ капиталитъ. Азъ мисля, че това изброяване, което е дадено тукъ, е лимитативно, ограничително: финансовата властъ не може да включва тукъ каквито и да било други доходи, които иматъ характеръ на приходъ отъ капиталъ. Ако единъ господарь получава рента — не пенсия — която може да бжде пожизнена, може да бжде наследствена, може да бжде временна, това е единъ приходъ, който по своето естество въ нищо не се отличава отъ приходитъ, отъ капиталитъ, и заради това въ другитъ законодателства рентитъ отъ този характеръ се облагатъ. Сжщо така тукъ има и друга една непълнота. Вземете командитнитъ дружества. Въ тѣхъ има две категории лица: едни, които иматъ неограничена отговорностъ, и други, които отговарятъ съобразно капитала, който сж внесли. Този, който е съ ограничена отговорностъ, той не е нищо друго, освенъ единъ обикновенъ акционеръ. Вѣрно е, че това дружество нѣма характера на правна институция, но за фиска не важи какъва е правната форма на едно командитно дружество; важно е какъвъ е характерътъ на приходитъ, които получаватъ нѣкои отъ лицата, и доволно тѣ се отличаватъ отъ приходитъ на други. А въ командитнитъ дружества тази разлика е очевидна. Онези, които има неограничена отговорностъ, той е индустриалець или занаятчия, работи въ индустрията или въ занаятитъ и ще мине или къмъ глава III — занаятитъ, или къмъ глава IV — индустриалнитъ занятия. Този, който има ограничена отговорностъ и използва своя капиталъ, той може единъ път да получи по-голямъ процентъ, другъ път по-малкъ процентъ, обаче, той въ данъчно отношение ще трѣбва да носи съдбата на всички ония, които, като акционери съ ограничена отговорностъ, получаватъ редовно срещу оня капиталъ, който сж внесли като акции. Искамъ да кажа, че това изброяване, което е направено тукъ, е погрѣшно, то не е правилно. И азъ ви покажахъ два примера на доходи, които по ниное законодателство, въ никакъвъ случай не могатъ да бждатъ третирани по-либерално, а само като приходи отъ капиталъ. Затова азъ предлагамъ, понеже сега нѣмамъ време да напиша предложението си, г. докладчикътъ самъ да види какви сж дефектитъ на тая редакция и непременно да поиска да се впише това, което казахъ.

Въ това отношение азъ бихъ помолилъ да се каже общо: „всѣкакви видове капиталитъ“. Тукъ сж турнати и тангиемитъ. Тѣ не сж приходъ отъ капиталъ; тѣ сж за особения талантъ, за особенитъ разпоредителни действия и за особената предвидливостъ, която единъ директоръ или членъ на управителенъ съветъ на едно акционерно дружество е проявилъ, като е управлявалъ дружеството. Това не е доходъ отъ капиталъ и, следователно, не може да следва следъ двоеточието подиръ думата „капиталитъ“. Ето защо, азъ ще искамъ въ този случай да се направятъ пълни промѣни. Преди всичко всички тия особени

видове приходи, каквито сж приходитъ отъ ренти, наследствени или временни или пожизнени, да бждатъ сжщо така вмѣнати тукъ, а вмѣсто „приходитъ отъ капиталитъ“ да се каже „приходитъ отъ всички видове капиталитъ“.

Г. Пенчевъ (с. д): Чл. 17 спада въ главата относно приходи отъ капиталитъ и имоти. Споредъ него се облагатъ и дивидентитъ отъ консомация. Азъ бихъ попиталъ г. докладчика да ми каже, дивидентитъ отъ консомация приходъ отъ капиталъ ли сж или отъ имотъ?

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): Въ потрѣбителнитъ сдружения се раздаватъ дивиденти върху консомацията и тѣ ще се облагатъ. Тѣзи дивиденти се третиратъ като приходъ отъ капиталъ, както и тангиемитъ не сж капиталъ, обаче, фискално се приравняватъ къмъ приходъ отъ капиталъ.

Г. Пенчевъ (с. д): Ако така разбирате, че се касае за дивидентитъ, които се раздаватъ въ потрѣбителнитъ кооперации, азъ бихъ искалъ да се махнатъ думитъ „отъ консомация“. Какво раздаватъ потрѣбителнитъ кооперации въ България като дивиденти?

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): Като не раздаватъ дивиденти, нѣма какво да плащатъ.

Г. Пенчевъ (с. д): Ако вземете да раздавате на 50 хиляди членове дивиденти, всѣки ще получи по 2—3—5 л. Нека се разбере, че дивидентитъ върху консомацията не е приходъ отъ капиталъ. Ако една кооперация продава на по-низки цени, тя нѣма да раздаде дивиденти. Даже има кооперации, които турятъ по-високи цени, напр. белгийскитъ кооперации. Азъ бѣхъ въ 1912 г. въ Брюкселъ и присѣтствувахъ въ заседанието на една кооперация, въ което кооперацията масува хлѣбътъ, който бѣше по 20 ст. килограмъ, да се продава по 25 ст. Попитахъ: защо вие да плащате 5 ст. повече? Работниците ми казаха: „Ние туримъ 5 ст. повече, за да можемъ да спестимъ нѣщо“. Това сж спестени пари на тия, които сж въ кооперациитъ. Всѣка кооперация може да тури по-низка цена на стоката и не ще има никакви дивиденти, а ако тури по-висока цена, тогава тия, които сж купили стоката, спестяватъ нѣщо. Това не е приходъ, това е спестенъ трудъ или спестени пари.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Вие какво предлагате?

Г. Пенчевъ (с. д): Да се махнатъ думитъ „и отъ консомация“. Дивидентитъ отъ консомация не сж приходъ отъ капиталъ.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има предложение отъ г. докладчика, думата „доходитъ“ въ първата алинея да се замѣни съ думата „приходитъ“. Които приематъ тази поправка, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Г. Пенчевъ предлага думитъ „и отъ консомация“ въ сжщата алинея да се махнатъ.

Г. докладчикъ: Съгласни ли сте съ тази поправка?

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): За фиска нѣма голѣмо значение и азъ смѣтамъ, че може да се приеме.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Г. докладчикътъ е съгласенъ съ предложението на г. Пенчевъ. Които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Има предложение отъ г. докладчика, следъ думата „дружества“ въ предпоследния редъ на първата алинея да се прибавятъ думитъ „и кооперативни сдружения“.

Които приематъ тази поправка, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Г. Стояновъ: Вие какъва редакция предлагате на чл. 17?

П. Стояновъ (р): Ако г. докладчикътъ не предложи сега това, което казахъ, азъ ще го предложя на трето четене.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Г. докладчикътъ предлага вмѣсто „доходитъ“ въ втората алинея, да се каже „приходитъ“. Които приематъ тази поправка, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Които приематъ чл. 17 заедно съ приетитъ поправки и добавка, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

До тукъ ще спремъ.

Моля комисията по Министерството на земледѣлието да разгледа направенитѣ предложения по законопроекта за изменение и допълнение на закона за подобрене земледѣлското производство и опазване полскитѣ имоти и утре да го докладва на трето четене.

Сжщо съобщавамъ, че анкетната комисия, назначена за разследване дѣлата на Българската земледѣлска банка, е представила своя докладъ, който ще бъде напечатанъ и раздаденъ.

Давамъ думата на г. Григоръ Чешмеджиевъ за лично обяснение.

Отъ социалдемократитѣ: А-а-а! (Възражения)

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Азъ моля да се забележи, че г. Чешмеджиевъ отсъствува. Азъ го предупредихъ, че накрая на заседанието ще му дамъ думата за лично обяснение.

Х. Христовъ (с. д.): Понеже г. министърътъ го нѣма, затова утре ще дадете думата на г. Чешмеджиевъ, когато г. министърътъ е тукъ, защото нѣма смисълъ да му се отговаря сега, въ негово отсъствие.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Ще пристъпимъ къмъ определяне на дневния редъ.

Предлагамъ следния дневенъ редъ за утре:

Трето четене законопроектитѣ:

1. За изменение и допълнение на закона за подобрене земледѣлското производство и пр.
2. За изменение забележката къмъ чл. 72 отъ закона за воднитѣ синдикати.
3. За разрешение на Пловдивската градска община да откупи бившата семинария.

Одобрение предложенията:

4. За одобрение XIX-то постановление на Министерския съветъ отъ 1 септемврий 1924 г. протоколъ 69.
5. За одобрение нѣкои постановления на Министерския съветъ.
6. За одобрение XVII-то постановление на Министерския съветъ отъ 25 августъ 1924 г., протоколъ 66, и
7. За одобрение постановления на Министерския съветъ и паредби на Финансовото министерство.
8. За одобрение указитѣ № № 25, 33 и 34/1924 г. и др. по отпушане авалси на общинитѣ срещу общинския данъкъ запягте.
9. Първо четене законопроекта за даване помощи на пострадалиитѣ отъ атепгата на 16 априлъ 1925 г. и пр.
10. Второ четене законопроекта за данъка върху приходитѣ на лицата и дружествата (продължение разискванията).

Първо четене законопроектитѣ:

11. За отлагане турянето въ действие закона за Върховната смѣтна палата и пр.
12. За изменение нѣкои наказания въ наказателния законъ.
13. Второ четене законопроекта за въвеждане изменение въ административното дѣление територията на царството.

Първо четене законопроектитѣ:

14. За въздухоплаването.
15. За изменение забележката къмъ чл. 101 отъ закона за изменение и допълнение на военно-сѣдебния законъ.
16. За изменение чл. 2 ал. ал. I и II отъ закона за амнистията и пр.

Второ четене законопроектитѣ:

17. За извършване на водопровода Рила—София.
18. За изменение и допълнение на закона за акцизитѣ и патентовия сборъ върху питиетата.
19. За пенсиятѣ на пострадалиитѣ санитарни служители и пр.
20. Първо четене законопроекта за процентенъ данъкъ върху тютюна.
21. Второ четене законопроекта за благотворителността.

Първо четене законопроектитѣ:

22. За окръжнитѣ съвети.
23. За постройка и издръжка на санаториумъ и почивни станции и пр.
24. За обезщетение на пострадалиитѣ отъ изстѣпленията на оранжевогвардейцитѣ презъ месецъ декемврий 1922 г.
25. За допълнение чл. 1 отъ закона за амнистията отъ 28 юлий 1924 г.
26. Второ четене законопроекта за устройството на сѣдилищата.

Първо четене законопроектитѣ:

27. За изменение на закона за увеличение въ десеторенъ размѣръ наема и пр.
 28. За изменение и допълнение на закона за изменение и допълнение на закона за общинския налогъ и пр.
 29. За изменение и допълнение на закона за уреждане недвижимата собственостъ въ новигѣ земи.
 30. За прибавяне нова забележка къмъ чл. 768 отъ търговския законъ.
- Коиго приематъ този дневенъ редъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събрането приема.
Затварямъ заседанието.

(Затворено въ 20 ч.)

Подпредседателъ: **Д-ръ Б. ВАЗОВЪ**

Секретаръ: **Г. СЕМЕРДЖИЕВЪ**

Началникъ на Стенографското отделение: **Д. АНТОНОВЪ**

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е:

	Стр.		Стр.
Отпуски, разрешени на народните представители: Дълчо Тодоровъ, Ангелъ Николовъ, Иванъ Ковачевъ, Левъ Кацковъ, Тодоръ Влайковъ, Александъръ Сталйски, Миланъ Минковъ, Адамъ Нейчевъ, Ангелъ Вълчевъ, д-ръ Къicho Милановъ, Петъръ Стефановъ, Христо Господиновъ II, Григоръ Дачовъ и Таско Стоилковъ	2139	Законопроекти:	
Питания:		1. За опрощаване начетени суми и освобождаване безъ мито и други данъци, такси и берин на разни материали, внесени презъ време на войната (Съобщение)	2139
1. Отъ народния представителъ Петко Търпановъ къмъ министритѣ на вътрешнитѣ работи и народното здраве и на войната, относително действия на народния представителъ Михо Марковъ, ямболския околийски началникъ и секретаря му по изнудване населението въ с. Акъбунаръ, Ямболска околия и пр. (Развиване и отговоръ)	2139	2. За измѣнение на решението за одобряване указы и постановления на Министерския съветъ, публикувано въ бр. 113/924 г. на „Държавенъ вестникъ“ (Съобщение)	2139
2. Отъ народния представителъ Петъръ Алековъ къмъ министра на земледѣлието и държавнитѣ имоти, относително отдаване подъ наемъ на частни лица, направо отъ министерството, безъ търгъ, на пасищата въ землището на с. Батакъ (Развиване и отговоръ)	2142	3. За даване помощи на пострадалиятъ отъ атенатата на 16 априлъ 1925 г. въ столичната катедра „Св. Недѣля“ (Съобщение)	2144
Предложения:		4. За разпродаване доставенитѣ отъ държавата храни (Трето четене)	2144
1. За продължение срока съ още петъ години, начиная отъ 1 юлий 1925 г. до 1 юлий 1930 г., застраховането отъ страна на държавата за пълна загуба (perte totale) параходитѣ на Българското търговско параходно дружество въ Варна (Съобщение)	2139	5. За измѣнение и допълнение на закона за подобрене земледѣлското производство и опазване полскитѣ имоти (Трето четене — прочитане и изирачане въ комисията за разглеждане направенитѣ предложешя)	2144
2. За разрешение на Министерството на земледѣлието и държавнитѣ имоти да задържи и приеме на държавна служба руски поданици, специалисти по земледѣлието, горитѣ и ветеринарната медицина (Съобщение)	2139	6. За измѣнение забележката къмъ чл. 72 отъ закона за воднитѣ синдикати (Второ четене — продължение разискванията и приемане)	2145
		7. За разрешение на Пловдивската градска община да откупи помѣщението на бившата Пловдивска духовна семинария, собственостъ на Св. Синодъ на българската църква (Първо и второ четене)	2149 и 2150
		8. За данъкъ върху приходитѣ на лицата и дружествата (Второ четене — докладване и разискване)	2150
		Докладъ на анкетната комисия по дѣлата на Българската земледѣлска банка (Съобщение)	2164
		Дневенъ редъ за следующето заседание	2164